БАРЫ ДА УЬЛКЕЛЕНИ ПРОЛЕТАРЛАРЫ, БИРЛЕШИГИЗ!

ЛЕНИН ЁЛУ

1918-нчи йылны апрель айындан башлап чыгъарыла

СОНГУГЮН
7
АПРЕЛЬ
1990
№ 42 (10528)

Багъасы 3 кепек

КПСС-ни ОБКОМУНУ, ДАГЪЫСТАН АССР-ни ОЬР СОВЕТИНИ ВА МИНИСТРЛЕР СОВЕТИНИ ОРГАНЫ
ОРГАН ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ДАГЕСТАНСКОЙ АССР

ЛЕНИНСКИЙ ПУТЬ

СССР-ни Президентини янында пресса къуллугъу

СССР-ни Президентини ва ол къургъан ишчи къурумланы чалышыву генг кюйде аянлыкъны шартларында оьтгерилежек. Апрель айны 3-нде Москвада Президентни янындагъы пресса къуллугъуну журналистлер булан болгъан ёлугъувунда шо гьакъда айтылгъан. Шо къуллукъгъа ёлбашчы этилип янгы белгиленген А. А. Масленников, М. С. Горбачёвну таклифине гёре прессаны къуллукъчулары булангъы ёлугъувлар жумада бир керенден кем болмагъан къадарда оьтгерилежегин айтгъан. Президент оьзю де журналистлер булан заман-заманда ёлугъажакъ.

СССР-ни Президенти гьисапда М. С. Горбачёвну ишини биринчи гюнлерине совет ва тыш пачалыкълы мухбирлер уллу тергев бере. Олагъа Президент советни ва Федерация советини биринчи жыйынларыны гьакъында билдиривлер этилген. Ёлугъувда прессаны вакиллерини соравларына жаваплар берилген.

(ТАСС).

СССР-ни ОЬР СОВЕТИНИ СЕССИЯСЫ

ЯНГЫ ЗАКОНЛАР КЪАБУЛ ЭТИЛГЕН

Союз республикаланы СССР-ден чыгъыву булан байлавлу масъалаланы чечивю къайдаларыны гьакъындагъы Законну экинчилей охув СССР-ни Оьр Советини палаталарыны айры жыйынларында 3-нчю апрелде болгъан. Олар къабул этген документ печатда чыкъгъан вакътиден тутуп гючге гирежек. Законгъа гёре Совет Союздан чыгъывну масъаласы республиканы территориясында алдан берли яшайгъан СССР-ни бары да ватандашларыны, ортакъчылыгъы булан референдумда чечиле. Чыкъмакъны гьакъындагъы къарарны къабул этмек учун тавушланы уьчден эки пайындан кем болмагъан къадары тарыкъ. Шондан сонг СССР-ни Халкъ депутатларыны съезди 5 йылдан артыкъ болмайгъан кюйде гёчюв девюрню токъташдыра. Шо девюрню ичинде союз ва айры-айры республикалар булангъы мал, финанс-кредит аралыкълар ёрукълашдырылмагъа герек.

Законну депутатлагъа берилген проектинде ону арагъа салып ойлашывну биринчи гезигинде берилген таклифлени кёп яны гьисапгъа алынгъан. Шолай, гёчюв девюрню гьакъындагъы статья мекенлешдирилген. Къабул этилген янгы къайдасына гёре союз республиканы СССР-ден чыгъывуна байлавлу референдумда къарар къабул этилмеген буса, шо масъалагъа гёре янгы референдум алдагъысындан сонг 10 йылдан кем болмагъан болжалны ичинде оьтгерилмеге бола. Бирдагъы якъдан буса, союз республиканы пачалыкъ гьакимлигини оьр органыны яда СССР-ни территориясында алдан берли яшайгъан ва СССР-ни законларына гёре тавушгъа ихтияры булангъы ватандашларыны он пайындан бир пайыны сиптечилиги булан СССР-ден союз республиканы чыгъывуну масъаласын токъташдырмакъ учун экинчилей референдум оьтгермекни положенниеси бегетилген. Референдумну вакътисинде агитация юрютмек гери урула. Миллетлер айрыча яшайгъан районлардагъы халкъны пикрулары айрыча гьисапгъа алына.

Шо гюн Союз Советге председатель сайлавлагъа байлавлу уьч гюнлюк «гьаракат» да тамамлангъан. Ахырда, палата оьзюню председателин сайлагъан. Председатель этип палатаны депутатлары «Известия» деген газетни баш редактору И. Д. Лаптевни сайлагъан. Ол оьзюне этилген инамлыкъ учун разилигин билдирген ва шо къуллукъгъа оьзю булан бирче гёрсетилгенлер Союз Советни гележекдеги ёрукълу, асувлу ишинде якъчылар болажагъына инангъанын эсгерген.

Палатаны членлери чрезвычайный гьалны низамыны гьакъындагъы законну проектин экинчилей охувун оьтгерген. Алдындагъы гюн шо законну проекти Миллетлер Советинде де арив гёрюлген болгъан. Статьялагъа гёре тавуш беривден сонг шо документ мунда да къабул этилген. Печатда чыгъарылгъан вакътиден тутуп о да гючге гирежек.

А. ПЕТРОВСКИЙ,
В. ШИШЛИН.

СССР-ни Президентини СССР-ни Оьр Советине кагъызы

СССР-ни Оьр Советине оьзюню агьамиятлылыгъыны гезиги булан «Къатынланы гьалын яхшылашдырывну, аналаны ва яшланы савлугъун сакълавну, агьлюню беклешдиривню артгъа салма ярамайгъан чаралары гьакъындагъы» къарарны арагъа салып ойлашмакъны ва къабул этмекни таклиф этемен.

Бу янгыз лап тарыкълы социальный ва экономика масъала болуп къалмай. Сёз мунда бизин жамиятны кюрчю масъаласыны, ону буссагьатгъы ва гележек заманыны гьакъында бара. Башгъа тармакъларда ишлени гьалы нечакъы къыстав болса да, аналаны ва яшланы гьайын этив барындан да оьрде болма тюше. Оланы гьайын этмек — оьсген жамиятны, бир алдын социалист жамиятны культурасыны оьр аламатлары гьисаплана.

Бизде буса туврадан-тувра шу масъалада ёл берме ярамайгъан гьал тувулунгъан. Къатынланы уьстюне производствода да, агьлюде де тюшеген эки къабат юк оланы загьматын къурувну, савлугъун сакълавну, социальный ва яшавлукъ къуллукъларын кютювню ойлашылмагъан къайдалары савлугъуна, агьлюдеги гьалына, яшларын тарбиялавгъа таъсир эте. Пачалыкъны янындан этилеген кёмекни ва енгилликлени гьали иш гёреген къайдасы кёбюсю агьлюлени материал якъдан тийишли даражада таъмин этивге ёл бермей. Кёп яшлы агьлюлер, янгыз аналар, яшлар уьйлеринде ва яшланы оьзге хас идараларында тарбияланагъанлар айрокъда къыйынлы гьалда.

Буссагьатгъы вакътиде аналаны ва яшланы сакълавну, агьлюню беклешдиривню гьар-бир якъдан ойлашылгъан пачалыкъ программасы гьазир этиле. Мен шону ишин чалтлашдырмакъны тапшургъанман. Шону булан бирге гьалиденокъ, артгъа салмайлы айрокъда аз таъмин этилген агьлюлени гьалын биринчи гезикде таъмин этивню чараларын гёрмек агьамиятлы экенге тюшюнгенмен.

Яшлагъа берилеген пачалыкъ пособиелени къайдасына ва шартларына оьлчевюне, чархы авур къатынлагъа ва яшлагъа къарамакъ учун берилеген отпусканы болжалыны оьлчевлерине мекенли кюйде янгыдан къарамакъны таклиф этемен.

Пачалыкъ ата-анагъа жамият производстводагъы загьматы булан яшланы тарбиялавну гелишдирме болагъан кюйдеги онгайлы шартлар болдурмагъа борчлу. Ишни ва толмагъан иш гюнню онгайлы графиклерин къоллавну генг имканлыкъларын законлу кюйде гёз алгъа тутмагъа герек. Гьали иш гёреген законларда яшны тарбиялайгъан аталаны, опекунланы, агьлюню оьзге членлерин къыйыкъсытылагъанлыкъ да дурус тюгюл деп гьисап этемен.

Чархы авур къатынланы ва аналаны загьматын къурувну, больницалагъа салывну къайдаларына ва низамына янгыдан къарамакъны да борч гьисап этемен. Совет ва хозяйство ёлбашчыланы янындан да къатынланы загьматын къурувда, оланы психофизиология гьалын ва чагъын гьисапгъа алып, енгилликлерини гьакъыкъатгъа къыйышагъан шартларын болдурувгъа жаваплылыгъын артдырмакъны таклиф этемен. Къысгъа болжалны ичинде къатынлар ва яшлар учун авур, зараллы касбуланы санавуна, ишни авурлугъуну нормаларына янгыдан къарамагъа, къатынланы гечеги загьматын дазуландырмагъа, гиччи яшлары булангъы къатынлар учун буса шо ёлну тюбю къарадан гери урмагъаа герек бола. Зараллы ишлеге къуршалгъан къатынланы савлугъун таъмин этеген къарарлар артгъа салынмай къабул этилмеге герек.

Яшлар ва яш табагъан аналар учунгъу савлукъ сакълав идараланы къурувгъа ва таъмин этивге байлавлу маяланы генглешдирмек, болмаса болмайгъан ясандырывланы ва дарманланы, яшланы ашын тышдан алмакъны масъалаларын чечмек чарасыз деп гьисаплайман.

Таклиф этилеген чараланы яшавгъа чыгъармакъ учун хыйлы къошум харжлар тарыкъ болажакъ. Тек шо муратлар учунгъу маяланы пачалыкъны янындан этилеген харжланы асувлу юрютмекни гьисабына тапмагъа бола. Шо чаралар гиччи яшлары булангъы кёп миллион агьлюлени материал якъдан гьалын мекенли кюйде яхшылашдырмагъа имканлыкъ бережек. Республикаланы, областланы, предприятиелени маяларыны гьисабына да кёп затны этмеге бола. Аслусу — масъалаланы тийишли кюйде англавну ва шоланы чечивге иштагьлы янашывну тувдурмакъ.

М. ГОРБАЧЁВ.

ЯЗБАШ—90

Хоншуланы ишлери

Календаргъа гёре язбашны экинчи айы. Буса да гьавагъа толу кюйде исив тюшюп битген деп айтма бажарылмай. Чакъ-чакъда ачыкъ кёкню къара булутлар къуршап, салкъын еллер эшип йибереген гезиклер де аз къаршылашмай.

Амма овощчулар онгайлы гюнлени гьар минутун асувлу кюйде къоллама гьаракат эте. Бу апрель айны баш гюнлеринде оланы ишлери айрокъда къыстав. Хасавюрт районну оьзге хозяйстволары йимик, «Коммунизм» ва «Османюрт» совхозланы овощчуларыны да ишлерини жаваплы гюнлери етишген. Хоншу хозяйстволаны овощчулары токъташдырылгъан планланы, къабул этген борчланы яшавгъа чыгъармакъ учун белсенип айлана.

...сы хозяйствода не оьсюмлюкден аслам тюшюм алма болагъанны билмей эди. Артда чыкъгъан законлар юрт хозяйство къуллукъчугъа тийишли шартлар ярата...

Оьтген йыл хозяйствону коллективи 240 гектарда овощлар оьсдюрген. Эсгерилген майдандан 5058 тонна овощлар болдурулгъан. Бу йыл овощлар оьсдюрюлежек майданланы оьлчевю 38 гектаргъа кемитилген. Шогъар ... лективи 10 гектардагъы овощлардан 187 тонна продукция къайтаргъан. Бу йыл ижарачылар овощлар оьсдюрежек майданын 20 гектаргъа етишдирген. Ону гьар гектарындан 234 центнер тюшюм алма токъташгъан.

— Болдурулагъан овощланы оьзюне токътайгъан багъасын кемитивге, сан янына агьамият береген болгъанбыз, — деп къошулду лакъыргъа хозяйствону сы-

...янгылыкъланы болдура. Звеноланы, бригадаланы бирикдирип, мунда 7 овощчулукъ коллектив къурулгъан. Бу хозяйствода бай сынаву булангъы коллективлер ёкъ тюгюл. У. Виситаев ёлбашчылыкъ этеген бригада шолардан бири гьисаплана. Ону членлери оьтген йыл 950 тоннаны орнуна 1200 тонна овощлар оьсдюрме болгъан.

— Боташюртлуланы ишлери булан бизин коллектив яхшы таныш, — деп хабарлай «Османюрт» совхозну баш агроному И. Темиров. —

...тоннаны ерине пачалыкъгъа 270 тонна овощлар тапшурма бажаргъан.

— Яшыртгъын сырыбыз да ёкъ, — деди, къабаргъан къолларын гёрсете туруп, Р. Исраилова. — Бары да затны башы — низамлы иш. Бизин гиччи коллективде ... адам ишлемей. Айтагъаным, биревге де къайсы къуллукъну кютме тюшегенни эки керен къайтара айтма тюшмей, яда кютюлген кюйне шеклик тувулунмай. Себеби? Намуслу ишлегенибиз саялы къайтарышыбыз аслам болажакъны овощчулар яхшы биле.

ДАССР-ни Министрлер Советинде

АГЬАМИЯТЛЫ МАСЪАЛАГЪА КЪАРАЛГЪАН

Дагъыстанны гьукуматын ойгъа салагъан аслу кёп масъалаланы арасында школаланы, техникумланы охувчуларын ва оьр охув ожакъланы студентлерин охув ожакъларда ашамлыкъ булан таъмин этивню масъаласы да бар. Алдагъы гюнлерде ДАССР-ни Министрлер Советини Председателини заместители ёлдаш Къурбановну председателлиги булан шо масъалагъа байлавлу жыйын оьтгерилген.

...лары къуллугъун кютмеге герекли оьр охув ожакъланы столовыйлери ва буфетлери ашамлыкъ продукталар булан 36 процентге, техникумлар 50, шагьар школалар 57, юрт школалар буса янгыз 12 процентге тюгюл таъмин этилмеген.

Столовыйлерде берилеген ашны сан яны да бек бузукъ кюйде. Тергевлер гёрсетгени йимик, шолай гьал оьр охув ожакъланы, техникумланы ва ...

ёрукълашдырылмагъа герек. Законну депутатлагъа бе гилген проектинде ону ара- | мек гери урула. Миллетлер айрыча яшайгъан районлардагъы халкъны пикрулары | А. ПЕТРОВСКИЙ, В. ШИШЛИН. | ра шу масъалада ел берме ярамайгъан гьал тувулунгъан. Къатынланы уьстюне | рокъда аз таъмин этилген агьлюлени гьалын биринчи | тюгюл деп гьисап этемен. Чархы авур къатынланы ва аналаны загьматын къу- | Яшлар ва яш табагъан аналар учунгъу савлукъ сакълав идараланы къурув- | туудурмакъ. М. ГОРБАЧЕВ.

ЯЗБАШ—90

Хоншуланы ишлери

Календаргъа гёре язбашны экинчи айы. Буса да гьавагъа толу кюйде исив тюшюп битген деп айтма бажарылмай. Чакъ-чакъда ачыкъ кёкню къара булутлар къуршап, салкъын еллер эсип йиберeген гезиклер де аз къаршылашмай.

Амма овощчулар онгайлы гюнлени гьар минутун асувлу кюйде къоллама гьаракат эте. Бу апрель айны баш гюнлеринде оланы ишлери айрекъда къыстав. Хасавюрт районну оьзге хозяйстволары йимик, «Коммунизм» ва «Османюрт» совхозланы овощчуларыны да ишлерини жаваплы гюнлери етишген. Хоншу хозяйстволаны овощчулары токъташдырылгъан планланы, къабул этген борчланы яшавгъа чыгъармакъ учун белсенип айлана.

Эки де хозяйстволаны атлары башгъа болгъан булан, оланы бириктдиреген кёп зат бар. Совхозланы аслу тармакълары овощчулукъ санала. Боташюртлу ва османюртлу овощчуланы къурч ишлери гьакъда газетлерде хыйлы керенлер язылып чыкъгъан. Ишде етишме болгъан гёрмекли натижалагъа да къарамайлы, эки де совхозну овощчулары бешйыллыкъны ахырынчы йылында оьзлерде бар имканлыкълардан толу кюйде пайдаланып, гьасиллерин дагъы да яхшылашдырма умутлу.

Артдагъы гюнлерде биз эки де совхозда болуп, оланы ёлбашчылары, овощчулары булан ёлугъуп, ишлени яхшы барагъанына шагьат болдукъ.

— Уьлкебизде болуп турагъан алышынывлар бизин оьтесиз рugьландыра, — деди «Коммунизм» совхозну баш агроному Х. Ахаев. — Юрт хозяйствону къуллукъчуларына оьрден таба билсе де, билмесе де, «палан этигиз», деп буйрукъ этме сюегенлер нечакъы да табула эди. Къайсына тынглайгъанны, ким айтгъанны этегенни де билмей къала эдинг. Топуракъда ишлейгенлеге, оьзлеге ихтиярлар берилегенлик, ахырынчы натижалагъа олар оьзлени жаваплы санайгъанлыкъ пайда бермей къоймажакъ. Шулай бир мисал. Гьали болгъанча район ва республика къурумлардан овощланы нечакъы майданларда, къайсы оьсюмлюкню нече гектарда оьсдюрме, нечакъы тюшюм алма, къачан сугъарма тюшегенни талапланы тайдырылмагъан эди. Натижада, уллу майданларда оьсдюрюлеген оьсюмлюклерден эсгерме илыгъагъан къадарда тюшюмлер алына эди. Неге тюгюл, уллу кабинетлерде олтургъан гьакимлер къайсы хозяйствода не оьсюмлюкден аслам тюшюм алма болагъанны билмей эди. Артда чыкъгъан законлар юрт хозяйство къуллукъчугъа тийишли шартлар ярата...

Оьтген йыл хозяйствону коллективи 240 гектарда овощлар оьсдюрген. Эсгерилген майдандан 5058 тонна овощлар болдурулгъан. Бу йыл овощлар оьсдюрюлежек майданланы оьлчевю 38 гектаргъа кемитилген. Шогъар гёре овощлар болдурувну планы да 500 тоннагъа кемитилген. Амма боташюртлулар берилген ихтиярлардан генг кюйде пайдаланма гьаракат эте. Демек, овощланы тюшюмюню къадары алдагъы йылдан эсе артыкъ къаравуллана.

Уьстюнлюклеге етишивде коллектив алдынлыланы сынавуна аркъа таяй. Бу йыл хозяйствода овощлар оьсдюрюв булан 6 бригада ва 1 ижара коллектив машгъул. Оьзюне А. Мисиров ёлбашчылыкъ этеген бригаданы членлери ишлени къурумлу кюйде юрюте. Овощчулар оьтген йыл план булангъы 911 тонналы ерине 1153 тонна тюшюм болдургъан. Р. Атаевни звеносуну членлери де планы уьстевюне 64 тонна овощлар сатгъан.

— Хозяйствобузда ижарагъа тергев арта, — деп узата лакъырын Х. Ахаев. Гь. Агьматовну ижара коллективи 10 гектардагъы овощлардан 187 тонна продукция къайтаргъан. Бу йыл ижарачылар овощлар оьсдюрежек майданын 20 гектаргъа етишдирген. Ону гьар гектарындан 234 центнер тюшюм алма токъташгъан.

— Болдурулагъан овощланы оьзюне токътайгъан багьасын кемитивге, сан янына агьамият береген болгъанбыз, — деп къошулду лакъыргъа хозяйствону сынавлу овощчусу П. Мамавова. — Шо ишде яхшы натижаланы къолда этегенлер хозяйствобузда ёкъ тюгюл. А. Мисировну бригадасында памидорну гьар центнерини оьзюне токътайгъан багьасы планда токъташдырылгъанындан эсе 1 манатгъа учуз. Асувлу ишлейгенлик коллективге къошум гьакълар алма имканлыкъ да бере.

Ц. Мамавованы бригадасы да йыл сайын натижаларын яхшылашдыра. Коллектив пачалыкъгъа овощлар тапшурувну бешйыллыкъ планын болжалдан алда толтургъан. Овощчулар алдынлы сынавдан да генг кюйде пайдаланма къаст эте.

Хоншудагъы «Османюрт» совхозну овощчулары да хантав турмай. Хозяйствону коллективи 4550 тонна продукция болдуражакъ. Дагъы да яхшы гьасиллеге етишмек учун, османюртлулар коллективлени ишинде бир тюрлю янгылыкъланы болдура. Звеноланы, бригадаланы бирикдирип, мунда 7 овощчулукъ коллектив къурулгъан. Бу хозяйствода бай сынаву булангъы коллективлер ёкъ тюгюл. У. Виситаев ёлбашчылыкъ этеген бригада шолардан бири гьисаплана. Ону членлери оьтген йыл 950 тонналы орнуна 1200 тонна овощлар оьсдюрме болгъан.

— Боташюртлуланы ишлери булан бизин коллектив яхшы таныш, — деп хабарлай «Османюрт» совхозну баш агроному И. Темиров. — Хоншубузда бажарывлу овощчулар баргъа оьктем болабыз. Тарыкъ болгъанда бир бирибизге кёмек де этебиз.

— Хоншуларыгъыз сизин къайсы сынавугъуздан пайдаланма болур эди, нечик ойлашасыз?

— Мени эсиме гелеген кюйде, — деди И. Темиров, — боташюртлулагъа гиччи коллективлеге бар имканлыкъларындан пайдаланма шартлар яратма герек. Бизде бар коллективлер шону исбатлай...

Гертиден де, «Османюрт» совхозда овощлар оьсдюреген звенолар совхозну экономикасын беклешдиривде мекенли роль ойнай. Сынавлу овощчу Р. Исраилованы звеносу шогъар толу кюйде шагьатлыкъ эте. Оьзюнде 5 адам бар гиччирек коллектив етишеген натижалагъа бригаданы членлери де сукъланажакъ. Гетген йыл дос коллектив план булангъы 133 тонналы ерине пачалыкъгъа 270 тонна овощлар тапшурма бажаргъан.

— Яшыртгъын сырыбыз да ёкъ, — деди, къабаргъан къолларын гёрсете туруп, Р. Исраилова. — Бары да затны башы — низамлы иш. Бизин гиччи коллективде ят адам ишлемей. Айтагъаным, бирëвге де къайсы къуллукъну кютме тюшегенни эки керен къайтара айтма тюшмей, яда кютюлген кюйне шеклик тувулунмай. Себеби? Намуслу ишлегенибиз саялы къайтарышыбыз аслам болажакъны овощчулар яхшы биле. Шо саялы, шитил оьсдюрювден тутуп, бары да ишлени оьз болжалларында кютме чалышабыз...

«Османюрт» совхозну коллективи де оьзлени топурагъында герти есилер болмакъ учун гьаракат эте. Хозяйствону шартларында гиччи къабакъ айтардай къайтарыш бермейгени белгили. Шогъар гёре, энни ишге янашыв алышынгъанда, совхоз бу йыл шону орнунда баклажан ва бурч оьсдюрежек. Эсгерилген оьсюмлюклер хозяйствону топуракъларында бай тюшюм бере.

Чакъ алышынып, овощчуланы гьаракатына бираз четимликлер тувдура буса да, ишлени токътатмай. Боташюртлу ва османюртлу овощчулар, топлагъан сынавун теренден анализ этип, бу йыл натижаларын бир къадар артдырма умутлу.

Д. ЖАВАТХАНОВ,
оьз мухбирибиз.

Суратда: республиканы алдынлы савунчулары (солдан онггъа багъып) М. ШИХМУРЗАЕВА, Хасавюрт районда «Октябрни 20 йыллыгъы» деген совхоздан; У. ХАНГИШИЕВА, Хасавюрт районда «Октябрни 20 йыллыгъы» деген совхоздан; А. ДАВУТОВА, Гуниб районда О. Чохскийни атындагъы колхоздан; М. КУМАЧОВА, Хасавюрт районда «Ботаюрт» деген совхоздан.

Гь. АБДУЛЛАЕВ чыгъаргъан сурат.

ДАССР-ни Министрлер Советинде

АГЪАМИЯТЛЫ МАСЪАЛАГЪА КЪАРАЛГЪАН

Дагъыстанны гьукуматын ойгъа салагъан аслу кёп масъалаланы арасында школаланы, техникумланы охувчуларын ва оьр охув ожакъланы студентлерин охув ожакъларда ашамлыкъ булан таъмин этивню масъаласы да бар. Алдагъы гюнлерде ДАССР-ни Министрлер Советини Председателини заместители ёлдаш Къурбановну председателлиги булан шо масъалагъа байлавлу жыйын оьтгерилген. Эсгерилген масъаланы арагъа салып ойлашгъынча бир алдын республиканы шагьарларындагъы ва районларындагъы охув ожакъланы столовыйлери тергелип чыкъгъан.

Жыйында доклад этген ДАССР-ни Министрлер Советини сатыв-алывгъа, гьакъ булан къуллукъланы кютювге ва кооперациягъа къарайгъан бёлюгюню заведующийи ёлдаш Ражабов охувчу яшланы ва студентлени столовыйлеринде, буфетлеринде аш булан таъмин этивню гьалы бек осал деп билдирди. Жыйында ортакъчылыкъ этген ДАССР-ни сатыв-алыв министрини заместители Хижалов, Дагпотребсоюзну председателини къуллугъун кютеген Къазимагьамматов, ДАССР-ни халкъгъа билим бериге къарайгъан министрини заместители Муртаев, Хасавюрт райисполкомну председателини заместители Исрайылова Ражабов айтгъан пикру булан рази болмай болмадылар.

Оьрде айтылагъан шо пикруну тасдыкъ этеген бир-эки далиллер гелтирейик. Жамият ашамлыгъыны къурумлары къуллугъун кютмеге герекли оьр охув ожакъланы столовыйлери ва буфетлери ашамлыкъ продуктлар булан 36 процентге, техникумлар 50, шагьар школалар 57, юрт школалар буса янгыз 12 процентге тюгюл таъмин этилмеген.

Столовыйлерде берилеген ашны сан яны да бек бузукъ кюйде. Тергевлер гёрсетгени йимик, шолай гьал оьр охув ожакъланы, техникумланы ва школаланы столовыйлерини 60 процентинде бар.

Столовыйлени ва буфетлени санитар яны да осал. Магьачкъаладагъы финанс, механика, юрт хозяйство техникумланы, медицина институтну, 9 номерли СПТУ-ну, 18 номерли школаны ва оьзгелерини столовыйлеринде охувчулардан алынагъан гьакъны артыкъ алагъанлыкъ, берилме герекли аш тийишли гесимден аз этилинип берилегенлик аян болгъан. Мунда лап да гьалеклендиреген зат, бу низамсызлыкълар шо жамият къурумланы ёлбашчы къуллукъчуларыны гёз алдында болагъанлыкъ.

Жыйынны таклифи булан министерликлени ва ведомстволаны, охув ожакъланы ёлбашчыларына, шагьар ва район исполкомланы жаваплы къуллукъчуларына кемчиликлени тайдырмакъ учун тапшурувлар берилген. Ярым йылдан сонг эсгерилген къурумланы ёлбашчылары оьрде айтылагъан масъалаланы чечилиню гьакъда гьисап бермеге гереклер.

АФРИКАЛЫЛАР КЪОНАКЪЛЫКЪДА

Къызылюртлуланы тыш пачалыкъланы яшоьрюм къурумлары булангъы дослугъу йылдан-йыл беклеше. Гьалигьалилерде къызылюртлу комсомолецлени ягъында къонакълыкъда йыракъдагъы Африканы пачалыкъларыны делегациясы болду. Къызылюртну яшоьрюмлерини яшаву булан къонакъланы таныш этив комсомолну шагьар комитетинде башланды. ВЛКСМ-ни шагьар комитетини биринчи секретары Абдулла Шайхзаде гелгенлеге шагьарны ва районну тарихини гьакъында хабарлады, комсомолну шагьар комитетини иши булан таныш этди.

Оьз гезигинде африкалы ёлдашлар оьзлени пачалыкълары, оланы халкъларыны политика ва экономика яшаву гьакъда айтдылар ва кёп санавдагъы соравлагъа жаваплар бердилер. Жанлы ва къужурлу лакъыр оларда ва бизде яшоьрюмлени алдында токътагъан масъалаланы айланасында да юрюлдю. Лакъырны барышында, сёйлейгенлени политика ва дин инанывларына да къарамайлы, оланы кёп масъалалагъа къаравлары бир-бирине къыйышагъаны ачыкъ болду.

Сонг Африкадан гелген делегация Къызылюрт районундагъы «Септалангьюрт» деген совхозда болду.

К. АБДУЛЛАЕВ.

ПРОПАГАНДИСТНИ ИШЛЕРИ

Осман Солтанович Османов Къызылюртдагъы 8 номерли орта школаны пропагандисти болуп ишлейгенли бир нече йыл бола. Ол тынглавчулар булан ёлукъгъунча алдын дарслагъа тындырыкълы кюйде гьазирлик гёре. Тюрлю-тюрлю темалагъа багъышлангъан лакъырлашывлар ва лекциялар учун иш этип алданокъ КПСС-ни ЦК-сыны Пленумларыны ва СССР-ни Халкъ депутатларыны съездини материалларын ва газетлерде чыкъгъан къужурлу агьамиятлы макъалаланы охуп, сонг оланы гесип алып жыя. Айрокъда санавлар ва фактлар булан, экономика масъаланы гьакъында сёйлейгенде шолай материаллар бек кёмек эте.

Осман Солтановични группасында 32 тынглавчу бар. Озокъда, оланы барысыны да активлиги бир йимик тюгюл. Тек къайсы масъала арагъа салынса да, тынглавчулар оьзлени ойларын ва пикруларын тартынмай айтма къарайлар. Бир-бирде эришип де йиберелер. Мисал учун, гьали-гьалилерде динни гьакъында сёз чыкъгъанда бек жанлы ва къужурлу дискуссия болду.

Ону дарслары тынглавчуланы дюньягъа къаравун генглешдире. Уьлкебизде ва тыш пачалыкъларда болуп турагъан алмашынывлагъа гёзюн ача, экономика ва политика англавун артдыра.

— Мени тынглавчуларым педагоглар экенге гёре бир башлап олар жамият масъалалардан кёп затланы англамагъа ва яшланы къайсы суалына да тюз жавап берме борчлулар. Яшлар да бары да затны билме сюе чи, — дей ол.

И. ГЬАМИТОВ.

ЯЗБАШНЫ МАКЪАМЛАРЫ

Эрпелидеги культура уьйню агитация-чебер бригадасы чакъ-чакъда къойчуланы, гьайванчыланы, авлакъчыланы янында бола, оланы культура талапларын кюте.

Шо агитбригадада кёп сююп ортакъчылыкъ этеген кимлердир десегиз, олар — ишчилер, медицина къуллукъчулар, учителлер ва олай башгъалары. Агитация-чебер коллективни къасты булан къойчуланы культура талаплары айрокъда яхшы кютюле деп айтмагъа ярай.

Олар «Гардон» деген къотанда болду. Агитация-чебер коллектив гелген деген сююнчю хабарны эшитип, «Йыланлы», «Камарт», «Апаш» къотанланы къойчулары бир ерге жыйылдылар.

«Эрпели» совхозну баш зоотехниги А. Ханмагьаммадов бу йыл къойчуланы алдында токътагъан социалист борчланы гьакъында айтды. Агитбригаданы члени, совхозну профсоюз комитетини председатели М. Абсаламов дюнья гьаллары гьакъында лекция охуду ва къойчуланы соравларына жавап берди.

Сонг къойчулагъа концерт гёрсетилди. Агитация-чебер бригаданы ортакъчыларындан З. Атаева, А. Къанболатова, Ж. Бийбатыров, А. Шихшабеков, Гь. Гьусенов йырлагъан сарынланы ва йырланы жыйылгъанлар бек ушатды. Таъсирли концертден сонг къойчуланы атындан къойчу Герей Гереев агитбригаданы ортакъчыларына оьзлени разилигин билдирди ва чакъ-чакъда шулай геле турмакъны тиледи.

В. ВАЛИЕВ.

ТАРИХИБИЗНИ БЕТЛЕРИНДЕН

Къарар

Жалаутдин Къоркъмасов Совет гьакимлигини уьстюн...

КПСС-ни ЦК-сыны платформасыны проектин арагъа салып ойлашабыз

БИЗ АБУРЛУ ПАРТИЯ БУЛАНБЫЗ

Гьали бары да ерлерде къызгъын кюйде партияны XXVIII съездине КПСС-ни ЦК-сыны платформасыны проектин арагъа салып ойлашыв юрюле. Ону маънасы да англашыла. Шонда партияны ич чалышывуну четим масъалалары гётериле. Партия гележекде нечик болма герек? деген суал алда бир де шолай къатты кюйде салынмагъан деме ярай. Шо яшав арагъа чыгъаргъан масъалалар булан байлавлу.

Тюзюн айтма герек, адамланы кёп яны уьлкеде оьтгерилеген революциячы алышынывланы актив кюйде якълай. Тек бир алышынывну да сюймейген гючлер де бар. Сёз яшавну администрация-буйрукъ берив къайдасыз гёз алгъа гелтирме болмайгъан, гелтирме де сюймейген тайпаланы гьакъында бара. Коммунистлени кёбюсю социальный-политика, экономика янгыртывну реформасыны янгы ёлун арив гёре. Тек тувулунагъан бир-бир гьаллагъа гёре коммунистлени бир пайы янгыртып къурувгъа къыйышып битмей тура. Буйрукъ этивню ва ойлашывну эсги къайдалары теренге тамур йиберген. Къысгъа болжалны ичинде о гьалдан къутулма, озокъда, тынч болмажакъ. Буса да, КПСС-ни сыдраларында англавлу, алдынлы гючлер кёп. Шолай болгъанда, бизге кёп партиялылыкъ герекми? Бир сёз булан айтгъанда, герекмей, тарыкъ да тюгюл! Бир тайпалар талпынагъан кёп партиялылыкъ экономика масъалаланы чечер деп эсиме гелмей. Неге тюгюл, гьар партия, И. А. Крыловну масалында йимик, гьариси гьар якъгъа тартажакъ.

Гьали жамиятда партияны ролюну ва ерини гьакъында кёп сёз, эришивлер юрюле. Мен ойлашагъан кюйде, бусагьатгъы вакътиде партияны членлерини активлигини тёбенлешмегини себеби хыйлы коммунистлер халкъны бусагьатгъы гьалына оьзлени айыплы гёрегенликде. Уьлкедеги четим гьалгъа бары да айыпны гетген замангъа, И. В. Сталинге, Н. С. Хрущёвгъа, Л. И. Брежневге салып турма ярамас чы. Озокъда, бирев де инкар этме болмас, оланы да янгылышлары болгъандыр. Тек бизин экономикабыздагъы бусагьатгъы четим гьалны олар булан, олар гьакимлик этген девюрлер булан байлама, бары да айыпны оьлгенлеге салма тюшмейдир, савлардан да къатты кюйде сорама заман болгъан.

Партияны абуру айры-айры карьеристлени айыбындан тёбенлешген. Амма ону аслу оьзеги олай тюгюл. Кисесинде партбилети булангъы бир тайпалар, 15—20 йылны узагъында бир ёлбашчы къуллукъда да олтуруп, бийик трибуналардан таба халкъны янгыртып къурувгъа таза, намуслу болма, загьматны сюйме чакъыра, партия бизин ёл гёрсетивчю юлдузубуз деп къычыра. Оьзлер буса башгъа масъалалар булан машгъул. Урлама да урлай, алдатма да алдата, пышдырыкълар да эте. Шо тайпалар «Гьакимлик — о гюч, гюч буса — закон» деген ёрукъда иш гёре. Партияны абурлу атына дамгъа салгъан шолай чиновниклени, «ёлбашчы къуллукъчуланы» кабинетлеринден къувалап, лагь этме герек. Шолай чёпюрелер янгыртып къурувгъа бек къоркъунчлу. Шолайлардан арчылмасакъ, бизге жамиятны янгыртып къурма бек къыйын болажакъ.

Уьлке къыйынлы гьалда, ону аякъгъа тургъузмакъ учун кёп мая герек деп айтылагъан сёзлени чакъда бир эшитебиз. Шо гьалны тюзлеме боламы, ала-саладан партия къуллукъчуланы алапаларын 100 процентге ювукъ артдырса?! Гьали бизде бары да затда къытлыкъ гьис этилегенде, ёлбашчы къуллукъчулагъа айрыча енгилликлени гьакъында кёп айтылагъанда, партия къуллукъчуланы алапаларын гётерме, шону булан бирге рядовой коммунистлени де, аппарат къуллукъчуланы да арасындагъы булайына да кёп мезгилни артдырма тюшеми эдикен дагъы?

Ёлбашчы кадрланы танглав да гёземеликге юрюлеген номенклатура къайдаланы гери урма тюше. Партия къуллукъчулар башлапгъы партия къурумланы «элегинден» чыкъма герек. Сонг да, эсимде бар, 60-нчы йылларда партияны членлери оьр партия аппаратлагъа парахатына гирме бола эди. Гьали буса, алдына милицияны къаравулун да салып, халкъдан айрылып токътагъан. Милиция оланы кимден якълай? Оьз халкъындан, оьзюню рядовой членлеринден якълаймы? КПСС-ни Астрахань обкомуну алдындан милицияны посту тайдырылгъаны, къуллугъу барлагъа ону эшиклери ачылгъаны хыйлы бола. Оьзгелеге де, шону ичин де бизге де, астраханлыланы къайдасын къоллама тюшедир деп эсиме геле. Ёлбашчы партия къуллукъчуланы да, партияны рядовой членлерини де арасындагъы «баруну» тайдырма герек.

КПСС-ни ЦК-сыны платформасыны проектин охуй туруп, кёбюсю ерлерде партаппаратлар учун къалалар ишленегенни эсгермей болмайман. Шагьарлардагъы райкомланы да тайдырма заман болгъан. Масала, Магьачкъаладагъы уьч райкомну не маънасы бар? Генглешген штаты булангъы партияны шагьар комитети де таманлыкъ этежек эди.

Партияны къысматына, оьз халкъыны гележегине, пачалыгъына юреги авруйгъан адам оьзюню уьстюне борч салма — оьзюн янгыртма, айланадагъы гьалны: производствону, партияны янгыртывну борчун салма герек. Бизге низам, ёрукъ болмаса бир де ярамай. Къайсы агьлюде де, низам болмаса, ону гьалы онгайлы болмай. Булай уллу уьлкеде буса низамны беклешдирмесе айрокъда бузукъ болур. Оьзгелер бизин халкъдан неге яхшы яшай, масала, шведлер, американлылар? Къысгъартып жавап берсем, неге тюгюл, бизин халкъдан эсе яхшы ишлей. Оларда низам, ёрукъ бар. Производствогъа гечикген адамгъа ишинден пайда ёкъ. Къатты низамны? Дюр. Шо саялы бары да затда ёрукъ да бар. Демократияны шартларында да диктатура герек. Намусну диктатурасы бек гьажатлы.

К. МАГЬАММАТОВ,
врач, КПСС-ни 1964-нчю йылдан берли члени.

Сиптечи группалар кёмек эте

Милли аралыкъланы масъаласы Къызылюрт районда Орджоникидзени атындагъы совхозну (Чонтавул юрт) партия къурумуну ишини алдында аслу масъалалардан бириси эди. Гьали, савлай уьлкеде милли аралыкълар иттилешгенде, партия къурум шо масъалагъа тергевюн дагъыдан-дагъы артдырды. Неге тюгюл де, Чонтавул оьзю кёп миллетли юрт. Мунда аслу, кюрчю миллет къумукълар. Сонг мычыгъышлар, аварлар ва оьзгелери геле.

Артдагъы 10 — 20 йылны ичинде юртда тюрлю-тюрлю миллетлени арасындагъы уьйленивлер арта бара. Шолайлыкъда, миллетлени оьзлени арасындагъы дослукъ да беклеше. Оланы бир-бирине кёмеги кёп бола. Шо саялы совхоз оьзю де экономика якъдан районда алдынлы совхозлардан бириси гьисаплана. Загьматчыланы яшав гьалы да яхшылаша.

Халкъны милли, культура, тарихи англавун артдырмакъ учун артдагъы вакътилерде юртда сиптечи группалар къурулгъан. Башлап къумукъ ва авар группалар къурулду. Оланы юрт Советни исполкомунда регистрация да этдилер. Янгыртып къурув учун чалышагъан къумукъ сиптечи группаны башында совхозну инженери Х. Муталибов токътагъан. Авар группаны аты «Дослукъ ва къардашлыкъ». Ону башында школаны алдынгъы директору Х. Мукутов токътагъан.

Лап артдагъы вакътилерде мычыгъыш группа да арагъа чыкъды. Тек о гьали де регистрация этилип битмеген. Гьар группаны оьзюню гёз алгъа тутулгъан ишини программасы бар. Оланы аслу мурады — юртдагъы бары да масъалаланы демократияны кюрчюсюнде сёйлешивлер булан чечмек. Олар юртда ичкичиликге къаршы ябуша, миллетлени арасындагъы дослукъну беклешдирмек муратда чалыша ва юртда низамны болдурмакъ учун оьз къошумун эте. Оланы сиптечилиги булан юртда бавчулукъ бригада къурулгъан. Алдын иш тапмайгъан юртлулар гьали онда къуршалгъанлар.

Группалар юртдагъы жа-

Пикруларын айтды

Хасавюртда темир-бетон ясандырывлар этеген заводну партия къурумуну КПСС-ни ЦК-сыны партияны XXVIII съездине платформасыны проектин арагъа салып ойлашывгъа багъышлангъан жыйынына алданокъ мекенли кюйде гьазирлик гёрюлген эди. Жыйын оьтгерилежек гюнню алдында ишчилер булан лакъырлашывлар оьтгерилген...

Гёрюлген гьазирликге къарагъанда, жыйын коммунистлени толу къуршалыву, актив кюйдеги ортакъчылыгъы булан оьтгерилежек деп къаравуллана эди. Тек 72 коммунистден жыйынгъа 20-гъа ювукъ адам гелмеди. Тюзю, мекенли ва ачыкъ лакъыр чы болду. Шолай лакъыргъа заводну башлапгъы партия къурумуну секретары Арсанукъаев этген доклад себеп болду демеге ярай. Ол, платформаны бары да бёлюклерин яхшы кюйде анализ этип, жыйынны ортакъчыларына етишдирме бажарды. Огъар жармагъаны саялы оьпкелеме ярай. Тюзю, оьзюню сёйлевюню ахырында, КПСС-ни ЦК-сыны платформасыны аслу маънасын англата туруп, докладчы бу йылны март айында заводда партбюрону генглешген жыйыны болгъанны, шонда цехлени, участкаланы, оьзге бёлюклени ёлбашчылары ортакъчылыкъ этгенни ва платформаны проекти арив гёрюлгенни эсгерди.

— Партия дегенде, биз халкъны гёз алгъа гелтиребиз ва халкъ, дегенде де — партияны, — деди контролёр Н. Дудаев. — Партия халкъ булангъы байлавлугъу булан гючлю. Тек ону ёлбашчы ролю не берди? Уьлкени гьалы осаллашгъан. Мен уялaман. Тюзю, оьзюм учун уялма себеп чи ёкъ. Янгыртып къурув башлангъанлы беш йыл бола. Бизин шагьарда буса шо гьис этилмей. Гьатта эсги лозунглар да сакълангъан. Муна шо саялы уяла-ман...

онда салынагъан соравлар кёп, тек жаваплар аз. Айры-айры положениелери яшав булан байлавлу тюгюл. Арагъа салып ойлашывгъа таклиф этилеген чаралар къайсы болжалгъа гёз алгъа тутулгъаны англашылмай.

— Платформаны проектине Геннадий Воронков береген къыймат булан разимен, — деп якълай ёлдашын мастер М. Гьамитов. — Тек шону яшавгъа чыгъарывгъа байлавлу шекленивю булан рази тюгюлмен. Ону кютюлювю гьар коммунистден, башлапгъы гьар партия къурумдан, оьрдеги партия къурумлардан гьасил бола. Къарачыгъыз, экономика ишлердеги янгыртып къурув нечик къажывлар булан бара. Ашамлыкъ ва промышленный малланы масъаласы бек четимлешген. Савдюгерчилик, социалист еслигин урлав, жинаятчылыкъ арта бара, милли аралыкълар иттилеше, халкълар тангалагенден сонг, идеология масъалаланы да чечербиз.

Платформаны проектин якълай, ону инамлы ёл гёрсетивчю гьисапда къыйматлай туруп, предприятиени баш бухгалтери З. Зубайраев бизин яхшы, демократиялы законларыбыз барны, тек олар ерлерде яшавгъа чыгъарылмайгъанны эсгерди ва шону партияны шагьар комитетини осал иши булан байлады. Огъар ва шагьарны бары да коммунистлерине ишин янгыртып къурма тюшегенин ташдырды.

Мастер А. Гьажиев оьзюню сёйлевюнде адатлангъан партия-пачалыкъ структура заманны талапларына жавап бермейгенни, партияны янгыртып къурма герекни гьакъында айтды.

Жыйында партияны Хасавюрт шагьар комитетини къурум бёлюгюню заведующийи А. Агьматов ортакъчылыкъ этди ва чыгъып сёйледи.

Платформаны проектин арив гёре туруп, жыйынны ортакъчылары янгыртывгъа, гьатдан озгъан артыкъ партия аппаратны кемитивге, ишини

РАЗИ ТЮГЮЛМЕН

Бир-бир европа социалист пачалыкъларда В. И. Ленинни памятниклерин тайдырагъангъа мен болма ярамайгъан ишге йимик къарайман. Кёп йылланы узагъында биз Ленинге бютюн дюньяны пролетарларыны вожду деп инанып гелгенбиз. Шо социалист пачалыкъларда сталинизмни ва оьсюв токъталгъан девюрлени таъсиринден тувулунгъан гьалгъа В. И. Ленинни айыплы гёрмек, мени гьисабымда, тюз болмас.

В. И. Ленин оьзюню бары да яшавун загьматчы халкъны насиби учун ябушуп йиберген. Бизин ону бютюн загьматчы халкъгъа аявлу атындан айрылмагъа ва унутмагъа ихтиярыбыз ёкъ.

Лениниден сонггъу яшавда болгъан кемчиликлер саялы ону атын эрши этме сюеген...

коллектив гелген деген сююн-
чю хабарны эшитип, «Йыланлы», «Камарт», «Апаш» къошланы къойчулары бир ерге жыйылдылар.

«Эрпели» совхозну баш зоотехниги А. Ханмагьаммакъойчу Герей Гереев агитбригаданы ортакъчыларына оьзлени разилигин билдирди ва чакъ-чакъда шулай геле турмакъны тиледи.

В. ВАЛИЕВ.

лан лакъырлашывлар оьтгерилген...

Гёрюлген гьазирликге къарагъанда, жыйын коммунистлени толу къуршалыву, актив кюйдеги ортакъчылыгъы булан оьтгерилежек деп къаравуллана эди. Тек 72 коммунистден жыйынгъа 20-гъа ювукъ адам гелмеди. Тюзю, мекенли ва ачыкъ лакъыр чы болду. Шолай лакъыргъа заводну башлапгъы партия къурумуну секретары Арсанукъаев этген доклад себеп болду демеге ярай. Ол, платформаны бары да бёлюклерин яхшы кюйде анализ этип, жыйынны ортакъчыларына етишдирме бажарды. Огъар янгыз бир затда — англатылагъан материалны теориясын практика булан, партияны шагьар ва оьзлени башлапгъы къурумларыны яшаву булан байлавлу этме ба-

проекти арив гёрюлгенни эсгерди.

— Партия дегенде, биз халкъны гёз алгъа гелтиребиз ва халкъ, дегенде де — партияны, — деди контролёр Н. Дудаев. — Партия халкъ булангъы байлавлугъу булан гючлю. Тек ону ёлбашчы ролю не берди? Уьлкени гьалы осаллашгъан. Мен уяламан. Тюзю, оьзюм учун уялма себеп чи ёкъ. Янгыртып къурув башлангъанлы беш йыл бола. Бизин шагьарда буса шо гьис этилмей. Гьатта эсги лозунглар да сакълангъан. Муна шо саялы уяламан...

— Платформаны проекти политика, экономика, социальный ва ич яшавну бары да якъларын къуршай, — дей оператор Г. Воронков. Тюзю,

— деп якълай ёлдашын мастер М. Гьамитов. — Тек шону яшавгъа чыгъарывгъа байлавлу шекленивю булан рази тюгюлмен. Ону кютюлювю гьар коммунистден, башлапгъы гьар партия къурумдан, оьрдеги партия къурумлардан гьасил бола. Къарачыгъыз, экономика ишлердеги янгыртып къурув нечик къажывлар булан бара. Ашамлыкъ ва промышленный малланы масъаласы бек четимлешген. Савдюгерчилик, социалист еслигин урлав, жинаятчылыкъ арта бара, милли аралыкълар иттилеше, халкълар тангалагъы гюнге инанмайгъан болгъан. КПСС-ни шагьар комитети, бары да коммунистлер сёз булан тюгюл, мекенли ишлер булан шо терсликлеге къаршы ябушма герек. Социальный масъалаланы чечдырды.

Мастер А. Гьажиев оьзюню сёйлевюнде адатлангъан партия-пачалыкъ структура заманны талапларына жавап бермейгенни, партияны янгыртып къурма герекни гьакъында айтды.

Жыйында партияны Хасавюрт шагьар комитетини къурум бёлюгюню заведующийи А. Агьматов ортакъчылыкъ этди ва чыгъып сёйледи.

Платформаны проектин арив гёре туруп, жыйынны ортакъчылары янгыртывгъа, гьатдан озгъан артыкъ партия аппаратны кемитивге, ишини структурасын, къайдасын алышдырывгъа байлавлу пикруларын айтды. Партия оьзюню абурун мекенли ишлер булан къайтарма герегин ташдырды.

В. ЯРМОЛЕНКО.

инанып гелгенбиз. Шо социалист пачалыкъларда сталинизмни ва оьсюв токъталгъан девюрлени таъсиринден тувулунгъан гьалгъа В. И. Ленинни айыплы гёрмек, мени гьисабымда, тюз болмас.

В. И. Ленин оьзюню бары да яшавун загьматчы халкъны насиби учун ябушуп йиберген. Бизин ону бютюн загьматчы халкъгъа аявлу атындан айрылмагъа ва унутмагъа ихтиярыбыз ёкъ.

Лениниден сонггъу яшавда болгъан кемчиликлер саялы ону атын эрши этме сюегенлеге партия ва гьукумат къаршы ябушма герек.

Гь. ИСАЕВ,
партияны ветераны,
Гьайдакъ район, Янгыгент юрт.

гистрация этилип битмеген. Гьар группаны оьзюню гёз алгъа тутулгъан ишини программасы бар. Оланы аслу мурады — юртдагъы бары да масъалаланы демократияны кюрчюсюнде сёйлешивлер булан чечмек. Олар юртда ичкичиликге къаршы ябуша, миллетлени арасындагъы дослукъну беклешдирмек муратда чалыша ва юртда низамны болдурмакъ учун оьз къошумун эте. Оланы сиптечилиги булан юртда бавчулукъ бригада къурулгъан. Алдын иш тапмайгъан юртлулар гьали онда къуршалгъанлар.

Группалар юртдагъы жамият ва администрация къурумлар булан биригип ишлейлер. Оланы сиптесин чонтавуллулар барысы да якълайлар.

К. АБДУЛЛАЕВ.

ТАРИХИБИЗНИ БЕТЛЕРИНДЕН

Къарар

Жалалутдин Къоркъмасов Совет гьакимлигини уьстюнлюгю, социалист къуруяушуну чечекленивю учун арымайталмай ябушгъаны барыбызгъа да белгили. Уьлкени архивлериндеги къыйматлы маълуматланы, тарихи документлени гёзден гечиргенде ол, гёнгюллю республикаларыбызны бирлешдирип, ССР Союзну къурувгъа да лайыкълы къошум этгенлик ачыкъ кюйде гёрюне.

Шагьар СССР-ни пачалыкъ архивини 1235-нчи фондундагъы 9 оп. 8-нчи делосуну 108-нчи бетиндеги шу къыйматлы документлер де тындырыкълы шагьатлыкъ эте. Жалалутдин Къоркъмасов къол салгъан шо документлени бирлерин печать этебиз.

РСФСР-ни СОВЕТЛЕРИНИ X-нчу СЪЕЗДИНИ ГЮНЛЮК НИЗАМЫНЫ 6 ПУНКТУНА

1. Россия Социалист Федератив Совет Республиканы, Украина Социалист Совет Республиканы, Закавказья Социалист Федератив Совет Республиканы ва Белоруссия Социалист Совет Республиканы социалист Совет Республиканы Союзуна бирлешмеклигин тийишли заманындагъы иш деп гьисапламакъ.

2. Бирлешивню кюрчюсюне Республикаланы гёнгюллюлюгюню, тенг ихтиярлылыгъыны, гьарисини парахат Республикаланы Союзундан чыкъма ихтияры сакъланагъаныны принципин салмакъ.

3. Калинин, Троцкий, Сталин, Рыков, Каменев, Цюрипа, Молотов, Сокольников, Сапронов, Пятаков, Рудзутак, Богданов, Енукидзе, Курский, Хыдыралиев, Мендешов, Къоркъмасов, Саид-Галиев, Мухтаров, Халиков, Янсон, Мансуров, Рагьимбаев ёлдашлардан къурулгъан делегациягъа, Украинаны, Закавказья Республиканы ва Белоруссияны делегациялары булан бирликде республикаланы бир союз пачалыкъгъа бирлешивюню шартларын белгилеп, Республикаланы Союзун къурувну гьакъындагъы декларацияны проектин онгармакъны тапшурмакъ.

4. Делегациягъа Республикаланы Союзуна РСФСР-ни гиривюню ёрукъларын токъташдырывну тапшурмакъ, союз дыгъаргъа къарайгъанда шу талапланы кютюлювюн болдурмагъа ону борчлу этмек:

а) тийишли законланы сакълайгъан, иш юрютеген союз органланы къурмакъны;

б) Давденгиз, Ёл Байлавлукъ, Тыш Ишлер, Тыш Савдюгер ва Потель комиссариатланы къошмакъны;

в) разилешеген республикаланы финанс, сурсат, халкъ хозяйство, загьмат комиссариатларын ва ишчи-сабанчы инспекцияларын Республикаланы Союзуну тийишли комиссариатларына таби болувун;

г) разилешеген Республикаланы халкъларыны милли оьсювюню талапларын толу кюйде таъминлешдиривню.

5. Дыгъарны проектин Республикаланы Союзуну 1-нчи Съездине салгъынча ВЦИК-ни, шону Президиумуну къаравуна бермек.

6. Бирлешивню ВЦИК къабул гёрген шартларыны кюрчюсюнде РСФСР-ни атындан Украинаны, Закавказьяны ва Белоруссияны Социалист Совет Республикалары булан Соц. Сов. Республикаланы Союзун къурувгъа байлавлу дыгъар байламакъ учун вакил этмек.

7. Дыгъарны тасдыкъ этмек учун Республикаланы Союзуну 1-нчи Съездине бермек.

~~ПРОЕКТ~~ РЕЗОЛЮЦИИ

ПО 6-МУ ПУНКТУ ПОРЯДКА ДНЯ X-го С"ЕЗДА СОВЕТОВ РСФСР

1. Признать своевременным об"единение Российской Социалистической Федеративной Советской Республики, Украинской Социалистической Советской Республики, Закавказской Социалистической Федеративной Советской Республики и Белорусской Социалистической Советской Республики в Союз социалистических Советских Республик.

2. В основу об"единения положить принцип добровольности и равноправия Республик с сохранением за каждой из них права свободного выхода из Союза Республик.

3. Поручить делегации из т.т.: Калинина, Троцкого, Сталина, Рыкова, Каменева, Цюрипы, Молотова, Сокольникова, Сапронова, Пятакова, Рудзутака, Богданова, Енукидзе, Курского, Хыдыралиева, Мендешова, Коркмасова, Саид-Галиева, Мухтарова, Халикова, Янсона, Мансурова, Рахимбаева выработать совместно с делегациями Украины, Закавказской Республики и Белоруссии проект декларации об образовании Союза Республик с изложением обстоятельств, диктующих об"единение республик в одно союзное государство.

4. Поручить делегации выработать условия вхождения РСФСР в Союз Республик, обязав ее при рассмотрении союзного договора отстаивать следующие положения:

а/ образование соответствующих союзных законодательных и исполнительных органов;

б/ слияние комиссариатов Военморского, Путей Сообщения, Иностранных Дел, Внешней Торговли и Потель;

в/ подчинение комиссариатов по финансам, продовольствию, народному хозяйству, труду и рабоче-крестьянской инспекции договаривающихся Республик директивам соответствующих комиссариатов Союза Республик;

г/ полное обеспечение интересов национального развития народов договаривающихся Республик.

5. Проект договора до внесения его на I-ый С"езд Союза Республик представить на одобрение ВЦИК, в лице его Президиума.

6. Уполномочить делегацию на основе одобренных ВЦИК"ом условий об"единения, заключить договор от имени РСФСР с Социалистическими Советскими республикмми Украины, Закавказья и Белоруссии об образовании Союза Соц.Сов.Республик.

7. Договор представить на утверждение I-го С"езда Союза Республик.

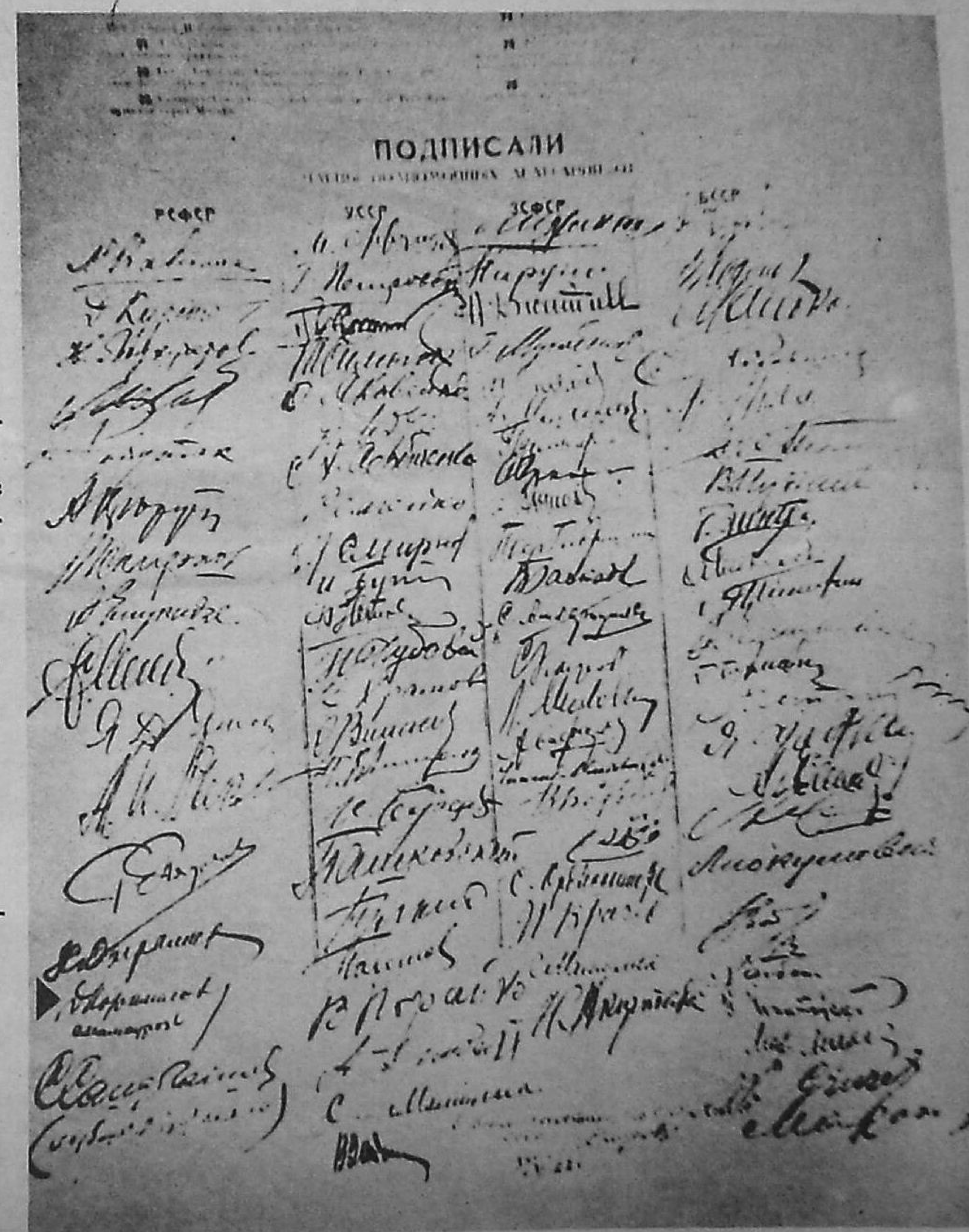

Не зат ойлашдыра

Биз къайда барабыз

Янгыртып къурувну заманында гьар миллетни, гьар халкъны культурасын, тилин, оьзлеге хас болгъан, тезден берли юрютюп гелеген яхшы адатларын, асил къылыкъларын оьсдюрювге уллу агьамият бериле. Халкъ бугюн къоллайгъан демократия, аянлыкъ шогъар уллу ёл ача. Тек не хайыр шо шартлардан пайдаланып, янгыртып къурувгъа болушлукъ этеген борчланы кютюп, яшавгъа чыгъарып бизин халкъыбыз гьали де бажармай. Шогъар пуршав этеген затлар да бар. Бузукъ хасиятлар, терс къылыкълар, уручулукъ, жинаятчылыкъ ва шолагъа ошагъан кёп мердешлени гьакъында газетлерде языла, радиолардан айтыла. Тек шолар, кёп болса тюгюл, кемимей.

Шолай зиян гелтиреген мердешлер мени кёп ойлашдыра. Парахатлыкъда, эркинликде, къысас-тарлыкъ ёкъда адамлагъа не болуп къалгъан. Инсанлар бир яман аврувдан аврув буса ярай деп эсиме геле. Бирев-биревге абур, яш-уллугъа, ата-анагъа гьюрмет этив тая; дос-юрукълар, къардашлар бир-бирине гюнчюлюк юрюте; байлыкълар гёзю тоймайгъанлыкъ, уручулукъ, жамият малны талавур арта. Алдын ерли тепсилер тар, юреклер генг эди. Гьали буса тепсилер генг, бай болгъан сайын, юреклер тар бола бара.

Яшавда себепсиз бир зат да болмай. Эсгерилген яман хасиятлар, терс къылыкълар яшав яхшы болмакъдандыр деп эсиме геле. Биревлер шону тюз тюгюл деп гьисап да этер. Ону тюз экенин давну ач-ялангъач йылларын эсге алсакъ таманлыкъ эте. Шо йылларда къайсыбыз да бир гесек ашны ва йыртыкъны япма ямавну гьакъында ойлаша эдик. Оьрде эсгерилген бузукълар биревню эсинде де ёкъ эди.

«Демократия» деген сёз грек сёз. Маънасы халкъны гьакимлиги демек бола. Тек ону яшавда кёплер янгыз ихтиярлыкъ деп англай. Ихтиярларын эсге алып, борчларын унутуп къоя. Ихтиярларын бек билеген болгъан. Гьакъыкъатда буса ихтияр да, борч да тенг юрюлме герек. Эсгерилген бары да терс хасиятлар, онгсуз къылыкълар, бузукъ юрюшлер мердешге айланып бара. Алда, гьар ерде, шолай хасиятланы бириси болгъан адамгъа ол адам тюгюл, адамлыгъын тас этген, огъар салам берме ярамай дей эди. Шолай этме де эте эди. Гьали шолай къаттылыкъ ёкъ. Биз къайда барабыз. Гертиден де, токътама, ойлашма, оьсюп гелеген яш наслугъа тийишли тарбия бермеге заман болгъан.

А. САЙИТОВ.
Боташюрт.

Ябулгъан кооператив

Бизин «Ленин ёлу» газетде агъач къомузлар этеген уста Изамутдин Бадрутдиновну гьакъында язылып чыкъды. Гертиден де, ол кёп агъач къомузлар этген. Артдагъы вакътиде ол «Аккорд» деген кооператив ачып ишлеген тура эди. Изамутдин этген къомузланы Дагъыстанны бары да ерлеринде согъа деп айтмагъа ярай.

Бир гюн мен къурдашым да булан Изамутдинлеге бардым. Къурдашым оьзюне агъач къомуз этдирме сюе эди. Тек устаны къомуз этеген уьйю ябулуп табулду. Оьзюн гёргенде, ол кооперативи ябулгъанны айтды. Себеби де, — къомуз этмек учун тарыкълы болагъан къураллар, кюйлейген алатлар булан таъмин этилмейгенлик. Шо алатлар тюкенлерде де ёкъ. Оланы излеп уста Москвагъа, Ленинградгъа баргъан, Культура министерлигине де язгъан. Тек не этерсен, бир кёмек де болмагъан. Изамутдинни халкъ учун да, пачалыкъ учун да пайдалы иши токътагъан. Шогъар къурдашым да, мен де бек къыйналып къайтдыкъ. Бизин милли культурабыз учун да шо тас этив.

К. ПАХРУТДИНОВ.
Буйнакск.

Газетибиз тюшме тура абурдан

Промышленностну ва социальный масъалаланы бёлюгюню почтасындан

Къызыл хачны савгъаты

СССР-ни Къызыл Хач ва Къызыл Ярымай жамиятыны исполкому Къызыл Хачны Дагъыстан республика жамиятыны комитетини атындан таба бизин республиканы яшланы ва яшлар табагъан идараларына бир керен къолланагъан шприцлер савгъат этген. Шо Къызыл Хачны халкъны савлугъун сакълавда гуманизм ва рагьмулулукъ гьисапда этилеген бирдагъы бир чара.

Шо бир керен къолланагъан шприцлени Къызыл Хачны республика комитети, ДАССР-ни Савлукъ сакълав министерлигини буйругъу булан, яшланы республика больницасына, яшланы инфекция больницасына, 1 ва 2 номерли яшланы сав этивню бирлешивлерине: Хасавюрт, Дербент, Буйнакск, Къызлар, Каспийск, Избербаш ва оьзге шагьарлагъа йиберилген.

Д. МАРИНА.

Гьаракатчы сатывчу

Кёстек юртдагъы (Хасавюрт район) халкъ къоллайгъан маллар сатылагъан тюкенни заведующийи Гьажар Мамалаева эсгерилген тюкенде ишлейгенли он йыллар бола. Гьажар Магьачкъаладагъы сатыв-алыв-кулинарный училищени битдирген. Башлап ол Хасавюртдагъы тюкенде загьмат тёгюп тургъан. Ондан сонг ону Кёстекдеги тюкенге сатывчу этип йиберелер. Шондан берли оьтген вакътини ичинде ол даим алывчуланы разилигин алып ишлемеге къаст эте. Гьажар Мамалаева халкъ булан къыйышып, олар булан илиякълы кюйде сёйлеп, къаршылап болагъан тиштайпа. Ол алывчуланы талапларын кютмек учун къолундан гелеген барын да затны этмеге къаст эте. Ону тюкенини ичинде гьаман таза ва гьар зат ерли-еринде бола. Гьажарны къаст этиву ва гьаракатчылыгъы булан тюкенни айлыкъ планлары 140 — 150 процентлеге толтурула.

О. ШАУЛОВА.

Янгы бёлюк ишлей

Эгер алда «Дагрыбпром» бирлешивню Магьачкъаладагъы май заводунда тюленлени ишлетив ахырына ерли етишдирилмей эди буса, гьали шо иш мунда кютюле. Алда тюленлени терилери ишлетмек учун къазандагъы тери комбинатгъа йибериле эди. Шо терилени гелеген йылдан башлап заводда онгармакъ учун гьали янгы бёлюк ачылгъан ва о бары да ясандырывлар булан онгарылгъан. Терилени ийлейген, боягъан янгы бёлюк ишлеме башлагъан сонг мунда олардан эргиши бёрклер, аякъ гийимлер тигилмеге башлажакъ.

Бу йылны февраль айында Каспий денгизде тутулгъан тюленлер Къазангъа йиберилмежек. Олар мунда, еринде онгарылажакъ. Янгы бёлюкню ачывда ва ону ишге салып онгарывда мастерлер Магьаммат Гьажиев, Гьажибек Къурбанов, производствону алдынлылары Айшат Жабилова, Аминат Абдулкъапурова, Рая Мустафаева бек уллу къошум этген.

О. МАКСТМАН.

ЛЕНИНГРАД. «Тефаль» деген франция фирма булан бирликде «Красный выборжец» бирлешивню коллективини цехлерини ва участкаларын халкъ кёп талап этеген маллар чыгъарып болагъан кюйде онгаргъан. Бу йыл сатыв-алыв къурумлагъа йибериллежек къыт маллар 250 мингге етишежек.

СУРАТДА: «Красный выборжец» бирлешив «Тефаль» деген француз фирмасы булан бирликде чыгъаргъан тюбю гюймейген ялгъавланы гёрюнюшю.

ТАСС-ны суратларындан.

Агьамиятлы масъала: ачыкъ лакъыр

Айтылгъан сёзню арты бола

Халкъны яшавлукъ талапларыны артагъанына, разисизликлерини гючленегенине байлавлу сёз арагъа чыкъгъанда, бир гьаким: «Барны да, ёкъну да къопдуруп йибермеге тюшмей. Адамлагъа ашамагъа аш да, гиймеге опуракъ да буса, бола», — деди. Гертиси, шо калималар: «Сёз ёругъуна айтылгъанды», — деп, онча тергевге алынмаса да, бара-бара юрегимни гьалеклендирмеге башлады. Энни буса: «Адамланы, бары да якъдан оьзю булан тенг ихтиярлыланы шолай учуз гёрмек тюзмю дагъы?» — деген сорав гёнгюмню кёклеп тербей. Гьатта гюндюзлер ишде де, гечелер ятгъанда да рагьатлыкъ бермей.

Гьар ким оьзюбюзню алдыбызгъа ачыкъ сорав салып къарайыкъ: сагъа да, магъа да ашамагъа аш да, гиймеге опуракъ да буса, дагъы зат герекмейми?

Ойлар ичимни гемире, баврумну талай. Балики, тарихибизге, тилибизге, адабиятыбызгъа, инче саниятыбызгъа тергев кемийгенлиги шолайланы енгил къаравлары, учуз къыйматлары терс таъсир этегенгедир. Эсигизде бар-

гъа, яшлагъа къаравну гьалы дагъы бир де болмагъан кюйде осал. Натижада юртларда тувгъан яшларыбызны гьар мингден 30 — 37-си гечине. Тюзю, эр-къатынны арасында гебин къыймай тувгъан яшланы кёбюсю гезиклерде гьисапгъа да алмай.

Айтыгъыз гьали, бу гьакъда ойлашмай бажарыламы? Булай къыйынлы гьалгъа гёз де юмуп: «Буссагьат магъа ашама да бар, гийме де етише, къалгъаны къара къыямат», — деп тымыйып токътагъанланы адамланы сыдрасына къошмагъа ярайм ы? Биз къыйналмасакъ, шогъар ким къыйналажакъ; биз ахтармасакъ шону себеплерин, ким ахтаражакъ?

Себеплер буса, гьар басгъан абатда бир деген кюйде, эпсиз кёп. Табиатны, гьаваны бузулагъаны да шоланы арасына гире. Балики, лап да агьамиятлысы буса да ярай. Къувун гётерилмей де къалмай. Газетлени, журналланы бетлерине язылгъан, радиодан, телевизордан берилген мисаллар да аз тюгюл.

Терик, Къойсув, Самур оьзенлени, Каспий денгизни, Бакъас кёлню ягъаларыны, Аграхан сув...

гьайванлары талап битдирип бара.

Савлай Европада лап да бийик, лап да къыйматлы къайыр тав — Сарихумну къысматыны къыйынлыгъы да бизин талчыкъдыра. Республиканы башын тутгъан бир-бир гьакимлени гьайсызлыгъындан пайдаланып, къурувчулар, шону юнугъунда карьер ачып, гече де, гюн де къайырын ташып тербей. Къоркъмасъзалалылар нечакъы къазапланып айланса да, оьрдеги къурумланы къуллукъчуларына къулакъ асдырып болмай.

Табиатны тамашалыкъларына, байлыкъларына, гёзелликлерине шолай вагьши янашагъан ерде адамланы, жанланы савлугъу, аманлыгъы да зараллана. Савсуз адамлагъа, жанлагъа «аш» да, «опуракъ» да негер гьажатлы? Гьакъыкъатны бу янын гьисапгъа алмагъанланы алды-арты онгарыламы? Сонг да «ашамагъа аш» болсун учун ону гьайын этмеге герек. Авлакъланы, агъачлыкъланы, от-орманны, сувланы агъуландыргъан булан гьай этегенлик болмай, гьалсызлыкъгъа элтегенлик бола.

Табиат...

оьз заманында емлени гьайы этилмей. Мисал учун, Кочубей, Къызлар зонадагъы къотан хозяйстволаны 142-ден 22-сини къышгъа болур чакъы емлери бар. Къалгъанлары къыш гиргенден берли кантны баса.

Оьзлени гьайванларына чакъы емлени олар негер топламай дагъы? Биринчилей, шонда гьайы ёкъ. Экинчилей, техника гючю етишмей. Учюнчюлей, кёп йыллыкъ отлар оьсдюрмеге, табиги биченликлеге къуллукъ этмеге бажармай, хоншуларыны, пачалыкъны кёмегине умут булан багьалы заманны къолдан чыгъара.

Республиканы отлавлукъларыны гьалы да къувун гётерирдей даражагъа етишген. Кочубей, Къызлар отлавлукъланы хыйлы бойлары адамшавлу от битмейген къайырчакълыкълагъа, такъыракълагъа дёнюп бара. Бабаюрт, Къызылюрт бойлардагъы отлавлукълар да йылдан-йыл дыгъыжарсызлана. Революциядан алдын гьалиден эсе хыйлы артыкъ гьайванланы, къойланы сакълайгъан отлавлукълагъа не болуп къалды дагъы?

Тамам айтсакъ, шону...

бара. Натижада жамият гьайванланы продукталылыгъы да кемий. Мисал учун, республикада 1988-нчи йыл булан тенглешдиргенде 1989-нчу йыл 1555 тонна сют аз савулгъан. Гьар он хозяйстводан бирисинде гьар сыйырдан алынагъан сютню къадаргъа 1 минг килограмдан оьтмей, 487 хозяйствону 193-нде буса гьар сыйырдан савулагъан сют 1500 килограмгъа етишмей. Гьайванланы санаву 7 мингге, сыйырланыки 9 юзге, къойланыки 30 мингге кемиген, 116659 къой, 5289 гьайван оьлген, пачалыкъгъа 37201 тонна эт артыкъ сатылгъан. Тек шо артыкълыкъ пачалыкъны тюкенлеринде чи гёрюнмей.

Гертиси тюкенлерден оьзге тюрлю юрт хозяйство продукталаны да тапма къыйын. Табулгъанлары да я кооперативленики, я ижарачыланыки болуп чыгъа. Чыкъса да къайырмас эди, багьалары да алывчуланы адатардай аслам болмай буса.

Гьали барагъан кюйде маллагъа, ким не багьаны сюйсе, шону сала. Уьстюне сатывчулар да къоша. Эки арада алывчулар эки якълап талана. Мисал дей бусагъыз, муна: гьали-гьалилерде Каспийск шагьарны тюкенлеринде мал сатывну гьалы тергелген. Белгили этилгени йи...

Умгьайбат бажив

Къызылюрт шагьарда ону танымайгъан адам ёкъдур. Огъар къысгъача Ума бажив деп де къоялар. Толу аты буса Умгьайбат. Ума бажив социалист ярышны алдынлысы тюгюл. Тек ону савлай оьмюрю авур загьмат тёгюп оьтген.

Умгьайбат Абсаламова Къызылюрт шагьарда Советлени уьюнде техничка болуп ишлей. Огъар бу йыл 78 йыл бите. Бир ерде, бир ишде ишлейгенли 42 йыл бола.

Ол школада охумагъан. Ярлы къызгъа билим алма тынчмы дагъы? Уллу Ватан давну алдындагъы йыл У. Мирзабекова медицина къуллукъчуланы гьазирлей-

Ябулгъан кооператив

Бизин «Ленин ёлу» газетде агъач къомузлар этеген уста Изамутдин Бадрутдиновну гьакъында язылып чыкъды. Гертиден де, ол кёп агъач къомузлар этген. Артдагъы вакътиде ол «Аккорд» деген кооператив ачып ишлеп тура эди. Изамутдин этген къомузланы Дагъыстанны бары да ерлеринде согъа деп айтмагъа ярай.

Бир гюн мен къурдашым да булан Изамутдинлеге бардым. Къурдашым оьзюне агъач къомуз этдирме сюе эди. Тек устаны къомуз этеген уью ябулуп табулду. Оьзюн гёргенде, ол кооперативи ябулгъанны айтды. Себеби де, — къомуз этмек учун тарыкълы болагъан къураллар, кюйлейген алатлар булан таъмин этилмейгенлик. Шо алатлар тюкенлерде де ёкъ. Оланы излеп уста Москвагъа, Ленинградгъа баргъан, Культура министерлигине де язгъан. Тек не этерсен, бир кёмек де болмагъан. Изамутдинни халкъ учун да, пачалыкъ учун да пайдалы иши токътагъан. Шогьар къурдашым да, мен де бек къыйналып къайтдыкъ. Бизин милли культурабыз учун да шо тас этив.

К. ПАХРУТДИНОВ.
Буйнакск.

Газетибиз тюшме тура абурдан

Ана тилим — къумукъ тил. Биз шо тилде охума, язма, сёйлеме, ону наслудан-наслугъа етишдирме сюебиз. Тек къумукъ тилни бай болма къоймайгъан, ону гюн сайын аздырагъан пуршавлукълар ёлугъа.

«Мол тюшюм учун» деген район газетибиз бирден-эки, бир тюрлю себепсиз, къумукъча-русча чыгъарылагъан болуп къалды. Бизге, бабаюртлулагъа, шо бек яман тийди. Олай нечик болагъан затдыр. Уьлкебизни бары да халкъларыны вакиллери оьзлени тилли (ана тилин) дагъыдан-дагъы бай этме, унутулгъан адатларын, мердешлерин янгыртма айланагъанда, биз, бабаюртлулар, оьзюбюзню къумукъ газетибизни тас этип къойма турабыз.

Бир тилде чыгъагъан газетни, къошулчан эки тилде чыгъарма ким ойлашгъан? Шолай газетни абуру болармы?

Районда Дагъыстанны гьар тюрлю миллетлери яшай. Бабаюрт районну халкъы, шону булан оьктем болабыз. Районну гьакимлери айтагъан кюйде, газетни уьчюнчю бети рус тилде чыгъарылагъаны, сайки, оьзге миллетлер де англасын учун. Буса гелигиз, оьзге миллетлер англайгъан кюйде рус тилде сёйлейик, рус тилде йырлайыкъ, русча лакъыр этейик.

Бизин рус тилге де, дарги тилге де, авар тилге де шолай оьзге тиллеге де къаршылыгъыбыз ёкъ. Олагъа гьаман гьюрмет этип гелгенбиз, гележекде де этежекбиз. Тек гьар миллет оьзюню тилин аявламагъа борчлу, бизин районда тюрлю-тюрлю миллетлер яшайгъангъа, тилибизни, газетибизни не гюнагьы бар? Булай барса, газетибиз абурдан, сыйдан тюшежекге шеклик ёкъ.

Б. АГЪАЕВ.
Бабаюрт.

Гьамам къачан ачыла

Хамаматюрт Бабаюрт район центрдан арекде ерлешген буса да, бир тюрлю агьамиятлы масъалаланы чечивде ерли совхозну ёлбашчылары гьаракатчылыкъ гёрсете деме къыйын. Юртда бары да масъалалар толу кюйде чечилген деп айтсакъ, дурус болуп битмес. Мисал учун, Хамаматюртда гьамам ёкълугъу онда яшайгъанланы къазапландыра.

Шо гьакъда биз совхозну ёлбашчыларыны пикруларын билме сюйдюк. Олар билдирген кюйде, масъала гюнлюк низамдан тайдырылмагъан. Тийишли къурумлагъа проект-смета документлер гьазирлемек тапшурулгъан. Алданокъ этилген гьисаплагъа гёре, юртда гьамам 1991-нчи йылдан тутуп ишлежек(?!).

Шо вакъти болгъанча юртлулар жувунмай-чайынмай турма тарыкъмы? Эсгерилген соравну юрт Советни гьали сайлангъан депутатларына багъышлайбыз.

Д. ЖАВАТХАНОВ.

чыкъгъанда, бир гьаким: «Барны да, ёкъну да къопдуруп йибермеге тюшмей. Адамлагъа ашамагъа аш да, гиймеге опуракъ да буса, бола», — деди. Гертиси, шо калималар: «Сёз ёругъуна айтылгъандыр», — деп, онча тергевге алынмаса да, бара-бара юрегимни гьалекледирмеге башлады. Энни буса: «Адамланы, бары да якъдан оьзю булан тенг ихтиярлыланы шолай учуз гёрмек тюзмю дагъы?» — деген сорав гёнгюмню кёклеп тербей. Гьатта гюндюзлер ишде де, гечелер ятгъанда да рагьатлыкъ бермей.

Гьар ким оьзюбюзню алдыбызгъа ачыкъ сорав салып къарайыкъ: сагъа да, магъа да ашамагъа аш да, гиймеге опуракъ да буса, дагъы зат герекмейми?

Ойлар ичимни гемире, баврумну талай. Балики, тарихибизге, тилибизге, адабиятыбызгъа, инче саниятыбызгъа тергев кемийгенлиги шолайланы енгил къаравлары, учуз къыйматлары терс таъсир этегенгедир. Эсигизде бардыр, бабаюрт районлу ногъай къыз П. Абдулгьамитова: «Мен университетде охуйгъанда Айгум Айгумов къумукъ театрда ишлей эди. Ол ана тилинде йырлайгъан къумукъ йырлар буссагьатда да эсимден таймай. Тек ол гьали, оьзюню милли театрын къоюп, рус театргъа чыкъгъан», — деп талчыгъып язгъан эди. Айгумну арты булан Ислам Къазиев де рус театргъа гёчдю. Сонг дагъы да бир нечелер оьзлени анадаш театрына арт берди.

Бизин композиторланы, художниклени, язывчуланы, шаирлени арасында да тувуп оьсген халкъыны жанына ювукъ, гёнгюне уьйренчли, яшавунда тийишли ер табып болмай, йиби уьзюлген багъырбашлардай айланагъанлар азмы? Оланы ругьдан тюшюреген, бир ерден бир ерге гёчмеге борчлу этеген себеплер тындырыкълы неге ахтарылмай? Шаир де, язывчу да, художник де, макъамчы да, артист де оьзлюгюнден терекге битеген емишлер тюгюл чю. Оланы арабызда тувуп къалгъанын аявлап, асырап оьсдюрмеге тарыкъ.

Озокъда, «аш да, опуракъ да буса, бола» дейгенлер булан шолай уллу жамият масъалаланы чечмеге къыйын. Ери гелгенде суал салып къарайыкъ: бизге билим, савлукъ, инсанлардай ял алыв тарыкълы тюгюлмю?

Масала, бизин уьлкеде бир йыллыкъ чагъына ерлиги яшланы оьлювю алдынлы капиталист пачалыкълардан эсе 2,4—5 керен артыкъ. Аслу себеби — илму ахтарывну, медицина идаралар къурувну, аврув багъывну, гьар тюрлю къураллар чыгъарывну, дарманлар гьазирлевню, анала-гьар мингден 30 — 37-си гечине. Тюзю, эр-къатынны арасында гебин къыймай тувгъан яшланы кёбюсю гезиклерде гьисапгъа да алмай.

Айтыгъыз гьали, бу гьакъда ойлашмай бажарыламы? Булай къыйынлы гьалгъа гёз де юмуп: «Буссагьат магъа ашама да бар, гийме де етише, къалгъаны къара къыямат», — деп тымыйып токътагъанланы адамланы сыдрасына къошмагъа ярайммы? Биз къыйналмасакъ, шо гьар ким къыйналажакъ; биз ахтармасакъ шону себеплерин, ким ахтаражакъ?

Себеплер буса, гьар басгъан абатда бир деген кюйде, эсиз кёп. Табиатны, гьаваны бузулагъаны да шоланы арасына гире. Балики, лап да агьамиятлысы буса да ярай. Къувун гётерилмей де къалмай. Газетлени, журналланы бетлерине язылгъан, радиодан, телевизордан берилген мисаллар да аз тюгюл.

Терик, Къойсув, Самур оьзенлени, Каспий денгизни, Бакъас кёлню ягъаларыны, Аграхан сугъумну заралланыву гьакъда, республиканы айры-айры бойларындагъы агъачлыкъланы, гёзел ерлени, топуракъланы бузулувуна байлавлу нече керен де къувун гётерилип тура. Буса да гёрюлеген адамшавлу чара ёкъ.

Тахшагьарыбызгъа тийип турагъан Таргъу тавну алып къарайыкъ. Бир-бир «гьакъыллы» гьакимлер, ахтигин ахтармайгъан алимлер шону хас табиатына не гьал салмагъан. Асрулар боюнда амалгъа гелген агъачлыкъларын къырып, от-орманын азгъыл-ландырып, сюзюк сувларын оьзлер сюйген якъгъа акъдырып, гёргенни гёзлери яшланардай этди. Сонг, арты-артындан атылтып, ташын ташымагъа гиришди. Къырыйында яшайгъанлар: «Ожакъларыбызда турмагъа къоюгъуз», — деп къаныкъгъан булан да къулакъ асагъан гиши болмады. Магьачкъаланы халкъ депутатларыны шагьар Советини исполкомуну, уьйлер къурагъан комбинатны, республиканы Табиатны сакълайгъан комитетини вакиллери, нече керен ташдырып сёз берсе де, бир чара да гёрмей.

Уьстевюне олар: «Таргъуну уьстюн яшылландырабыз, милли паркгъа айландырабыз», — деп къаздырып, тереклер орнатдырды. Шоланы сугъармагъа салгъан сув да, уьстюндеги таш къазманы кёлюню агъымы да къошулуп, топуракъны тюп къатлавларын бошатды. Бир уллу янгурлар болгъанда шо бой энниндеги яшавлукъ уьйлери де булан тёбен багъып сюрлюкдю. Бугюнлерде буса шонча къыйынгъа тарып оьсдюрюлген тереклени шагьар ягъада яшайгъанланы къайыр тав — Сарихумну къысматыны къыйынлыгъы да бизин талчыкъдыра. Республиканы башын тутгъан бир-бир гьакимлени гьайсызлыгъындан пайдаланып, къурувчулар, шону ювугъунда карьер ачып, гече де, гюн де къайырын ташып тербей. Къоркъмаскъалалылар нечакъы къазапланып айланса да, оьрдеги къурумланы къуллукъчуларына къулакъ асдырып болмай.

Табиатны тамашалыкъларына, байлыкъларына, гёзелликлерине шолай вагьши янашагъан ерде адамланы, жанланы савлугъу, аманлыгъы да заралланa. Савсуз адамлагъа, жанлагъа «аш» да, «опуракъ» да негер гьажатлы? Гьакъыкъатны бу янын гьисапгъа алмагъанланы алды-арты онгарыларммы? Сонг да «ашамагъа аш» болсун учун ону гьайын этмеге герек. Авлакъланы, агъачлыкъланы, от-орманны, сувланы агъуландыргъан булан гьай этегенлик болмай, гьалсызлыкъгъа элтегенлик бола.

Табиат къыйыкъсытылгъан сайын, ону берекети, деми кемий. Республиканы колхозларыны, совхозларыны топуракъларыны тюшюмю тюзелмейгени де шону ташдыра. Ачыкълашдырып айтгъанда, бир-бир хозяйстволар ашлыкъларыны гьар гектарындан 8 — 18 центнер тюшюм къайтара. Овощлар, емишлер оьсдюрювню тапшурувлары да йылдан йылгъа толтурулмай. Он экинчи бешйыллыкъны оьтген 4 йылыны ичинде республиканы хозяйстволары пачалыкъгъа 17 минг тонна емишлер, 77 минг тонна юзюм, 38 минг тонна картоп борчлу къалгъан.

Оьсдюрюлген ашлыкъланы, овощланы, емишлени сан яны да рази къалардай даражада тюгюл. Шо саялы да колхозлар, совхозлар хыйлы харжын тас эте. Гетген йыл Къаягент районну «Кировский» совхозу уьлкени шагьарларына йиберген юзюмню 7831 килограмы бузукъ экени саялы гьисапгъа алынмагъан. Янгыз шондан совхоз 2875 манат зарал гёрген. Тюзю, республиканы юрт хозяйство тармагъында булай хозяйстволар дагъы да бар. Шагьарланы, юртланы загьматчыларына таман чакъы гьар тюрлю продукталар етишмейгени де муна шондан. Олар эт, сют булан да осал таъмин этиле. Неге тюгюл, гьайванчылыкъ тармакъ гёз алгъа тутулгъан кюйде оьсмей.

Гьайванчылыкъны оьсдюрмек учун буса ашлыкъланы, кёп йыллыкъ отланы мол тюшюмюн болдурмагъа тюше. Гьар тюрлю емлени таман чакъы топламагъанлар гьайванчылыкъ продукталаны къадарын, сан янын артдырып да болмай. Республиканы хыйлы хозяйстволарында ...хозяйстволаны 142-ден 22-сини къышгъа болур чакъы емлери бар. Къалгъанлары къыш гиргенден берли кантны баса.

Оьзлени гьайванларына чакъы емлени олар неге топламай дагъы? Биринчилей, шонда гьайы ёкъ. Экинчилей, техника гючю етишмей. Уьчюнчюлей, кёп йыллыкъ отлар оьсдюрмеге, табии бичenликлеге къуллукъ этмеге бажармай, хоншуларыны, пачалыкъны кёмегине умут булан багъалы заманны къолдан чыгъара.

Республиканы отлавлукъларыны гьалы да къувун гётерирдей даражагъа етишген. Кочубей, Къызлар отлавлукъланы хыйлы бойлары адамшавлу от битмейген къайырчакълыкълагъа, такъыракълагъа дёнюп бара. Бабаюрт, Къызылюрт бойлардагъы отлавлукълар да йылдан йыл дыгъыжарсызлана. Революциядан алдын гьалиден эсе хыйлы артыкъ гьайванланы, къойланы сакълайгъан отлавлукълагъа не болуп къалды дагъы?

Тюзюн айтсакъ, шону себебин тындырыкълы ахтарагъанлар, тийишли натижа чыгъарагъанлар, асувлу чараланы таклиф этегенлер эслен-мей. Кёп озгъанда, айтагъаны: «Чакъ алышынгъан, къуллукъ осаллангъан, туякъ таптав арта».

Бу ерде бизин ахтарывчуларыбызны пикрулары булан толу кюйде разилешип къалмагъа бажарылмай. Себеби де — шо отлавлукъланы таптайгъан туякъ алдын хыйлы да артыкъ болгъан. Алдан эсе артыкъ къуллукълар да этиле. Тек нечик къуллукъ? Муна бу сорав буса бизин гьалеклендире. Айтагъаныкъ, хозяйстволар отлавлукъланы «асувлулугъун яхшылашдырмакъ» муратда, къолай-къолай бойларын сюрюп, кёп йыллыкъ отлар чачмагъа гиришди. Шоланы бирлеринде тюшюм оьсдю, бирлеринде оьсмеди. Юз, минг йылланы боюнда тамурлашгъан, туташгъан тын буса бузулду, уьстюнде оьзюню оту да, чачылгъан отлар да оьсмейген болду.

Отлар оьсген бойлары да бара-бара тузлакълагъа дёндю. Сувну, сугъарывну сырларын билмейгенлер пайдаландыргъан топуракъланы ахыры гьар заман да шолай асувсузлукъгъа барып уруна. Асувсуз топуракъланы майданларын генглешдиривге харбуз-пастан, овощлар оьсдюреген къазанывчулар да лайыкълы къол ялгъай. Олар, барыбыз да билеген кюйде, бир ерге эки йылдан артыкъ чачмай. Уьч-дёрт йыл чачса да, шо ерлер отлавлукъ маънасын толу кюйде тас эте.

Шолайлыкъда республиканы къыйматлы отлавлукълары таптавлукълагъа дёнюп ну бирисинде гьар сыйырдан алынагъан сютню къадары 1 минг килограмдан оьтмей, 487 хозяйствону 193-нде буса гьар сыйырдан савулагъан сют 1500 килограмгъа етишмей. Гьайванланы санаву 7 мингге, сыйырланыки 9 юзге, къойланыки 30 мингге кемиген, 116659 къой, 5289 гьайван оьлген, пачалыкъгъа 37201 тонна эт артыкъ сатылгъан. Тек шо артыкълыкъ пачалыкъны тюкенлеринде чи гёрюнмей.

Гертиси тюкенлерден оьзге тюрлю юрт хозяйство продуктланы да тапма къыйын. Табулгъанлары да я кооперативленики, я ижарачыланыки болуп чыгъа. Чыкъса да къайырмас эди, багъалары да алывчуланы адатардай аслам болмай буса.

Гьали барагъан кюйде маллагъа, ким не багъаны сюйсе, шону сала. Уьстюне сатывчулар да къоша. Эки арада алывчулар эки якълап талана. Мисал дей бусагъыз, муна: гьали-гьалилерде Каспийск шагьарны тюкенлеринде мал сатывну гьалы тергелген. Белгили этилгени йимик, 12 тюкенни 10-унда тийишли ёрукъ сакъланмайгъанлыкъ, алывчуланы алдатагъанлыкъ токъташдырылгъан. Жамият ашамлыгъыны бары да тергелген предприятиелеринде де шолай йырывлар бары ачыкъгъа чыгъарылгъан. Бир-бир кооперативлер буса малланы, сурсатланы ондан алып, мунда сатып юрюй. Гьар гезик алывчуланы кюйюне гёре багъаларын да артдыра. Шагьарны кооператив къуруму пачалыкъ багъаларын алышдырып сатгъан горохдан 2800 манат, жибин балдан 7500 манат «къазангъан».

Булай мисаллар оьзге шагьарларда да, юртларда да ёкъ тюгюл. Гьасили талавурчулар, юлкъувчулар загьматчыланы мизан терезелерден таба да, къуллукъларын кютеген идаралардан таба да талай. Демек, квартирни быргъысын яда краныны бурмагъа уста тарыкълы болуп барсанг, ЖЭУ-лардан бир сама да мурадынг битмей. Битсе де шондан гелген уста авузун толтуруп гьакъ тилей. Олар къуллугъу учун пачалыкъдан алагъан алапа къайда?

Халкъланы талапларыны да, оланы кютюлювюню де арасындагъы башгъалыкъ гюн сайын арта. Неге тюгюл, гьар ким оьзюню алапасыны пайына тиеген борчланы тындырыкълы кютмей. Тийишли гьакимлер де шолай ёрукъсуз гьалны тюзлемеге алгъасамай. Булай масъалаланы гёрмемиш болуп оьтегенлер, «ашама ашым да, гийме опурагъым да бар» деп турагъанлар булан разилешип къалмагъа яраймы?

Б. ГЬАЖИМУРАДОВ.

СУРАТДА: «Красный выборжец» бирлешив «Тефаль» деген француз фирмасы булан бирликде чыгъаргъан тюбю гюймейген алгъавланы гёрюнюшю.
ТАСС-ны суратларындан.

Умгьайбат бажив

Къызылюрт шагьарда ону танымайгъан адам йокъдур. Огъар къысгъача Ума бажив деп де къоялар. Толу аты буса Умгьайбат. Ума бажив социалист ярышны алдынлысы тюгюл. Тек ону савлай оьмюрю авур загьмат тёгюп оьтген.

Умгьайбат Абсаламова Къызылюрт шагьарда Советлени уьюнде техничка болуп ишлей. Огъар бу йыл 78 йыл бите. Бир ерде, бир ишде ишлейгенли 42 йыл бола.

Ол школада охумагъан. Ярлы къызгъа билим алма тынчмы дагъы? Уллу Ватан давну алдындагъы йыл У. Мирзабекова медицина къуллукъчуланы гьазирлейген къысгъа болжаллы курсланы битдире. Дав башланып, ону эри фронтгъа гете. Умгьайбат оьзю буса къурдаш къызлары да булан Шамхалтирменни къырыйында ерлешген медицина пунктларда яра тийип ятагъан солдатлагъа къуллукъ этген. Оланы кёплерин сав этип къайтара давгъа да узатгъан.

Давдан сонг У. Мирзабекова Буйнакск районну Такъалай деген еринде ерлешген йылкъы заводда ишлей. Уьч-дёрт йылдан етти яшы да булан Къызылюртгъа гёче ва ВЛКСМ-ни район комитетинде техничка болуп ишлеме башлай.

Ол ишин де, къарт буса да, тындырыкълы этме сюеген къатын.

— Гечелер азындан дёрт керен уянаман, сагьатгъа къарайман. Геч къалажакъман деп къоркъаман. Сюйсегиз инаныгъыз, сюймесегиз инанмагъыз, 42 йылны ичинде ишге бир керен де гечикмегенмен, — дей ол.

— Ума бажив къыйын тюгюлмю, уллу болгъансыз, арыгъансыздыр?

— Воллагь, балам, аллагь гючюмню-къуватымны алмагъан. Ишлеме боламан, — дей ол мунгайып. Сонг дагъы да булай узата:

— Гьали не етишмей адамлагъа? Къоллары, башы сав, ашама да, гийме де бар. Магъа иш гюч бере. Ишлемесем, авружакъ эдим.

И. ГЬАЖИЕВ,
Къызылюрт шагьар.

Бугюн—Савлукъну Бютюндюнья гюню

Валентина Михайловна Алиева Магьачкъаладагъы тиш аврувлагъа къарайгъан поликлиникада ишлейгенли 25 йылдан да кьолай бола. Шо вакътини ичинде ону балгьам къоллары минглер булангъы аврувланы сав этген. Шо саялы огъар аврувлар гьакъ юрекден баракалла билдире.

СУРАТДА: врач В. М. АЛИЕВА оьзюню иш кабинетинде.

Т. МАГЬАММАТОВ чыгъаргъан сурат.

Айлананы тазалыгъы— бизин савлугъубуз

Бу йыл Савлукъну бютюндюнья гюню «Генг кюйде ойлашмакъ — гьар ерде иш гёрмек» деген чакъырывгъа гёре оьтгериле. Шо гёзден къарагъанда айлана якъны тазалыгъын билдирувню уллу агьамияты бар. Табиатны сакълавну масъалаларына даим де кёп тергев бериле гелген. Бугюнлерде буса шону агьамияты дагъы да уллу.

Арт вакътилерде илмуну ва техниканы оьсювю булан табиатгъа этилинеген зарал артгъан. Шо саялы да табиатны сакълавну масъалалары биринчи ерге чыгъып токътай. Мунда айлана якъны сакълавгъа байлавлу ООН-ну гьаракаты булан 1972-нчи йыл Стокгольм шагьарда оьтгерилген конференция агьамиятлы ер тута. Шондан берли айлана якъны сакълав ООН-ну хас ёлу болуп токътагъан. Дюньяны кёбюсю уьлкелеринде табиатны сакълавгъа байлавлу къарарлар къабул этилинген, шо тармакъгъа къарайгъан хас къурумлар къурулгъан.

Айлана якъны сакълавну масъалалары КПСС-ни XXVII съездини къарарларында генг якълав тапгъан. Шонда совет начальныкъны социальный ва экономика борчларында

къы сюймесек де, бизин республикада да топуракъны, шагьарланы ва юртланы тазалыгъына тийишли даражада тергев берилмей. Республикада гьар тюрлю алагъожалар ташланагъан 739 чёплюк бар. Шоланы 514-ю тийишли талаплагъа жавап бермей. Оланы айланасы бегетилмеген, гьар тюрлю алагъожаланы адамлагъа этеген заралын тайдырмакъ учун ишлер юрюлмей. Алагъожа ташыйгъан машинлени жувмакъ, химия алатлар булан тазаламакъ учун шартлар яратылмагъан. Алагъожалар ташланагъан ерлеге адамланы гьайванлары да къатнай. Шо зараллы чёпню айлана якъгъа яйылывуна себеп бола. Ерли Советлени исполкомлары, министерликлер ва ведомстволар буса промышленный предприятиелерден чыкъгъан зараллы алагъожаланы басдырывну гьайын этмей.

Бизин республикада пестицидлер ва нитратлар булангъы гьал да яхшы тюгюл. Юрт хозяйствода шоланы къоллав баргъан сайын генглешип бара. Айрыча айтгъанда республикада адамланы савлугъуна зараллы пестицидлени 17 тюрлюсю къоллана.

алдын тергевню иши де тийишли даражада тюгюл. Магьачкъаладагъы 2-нчи базарда ва ветсанэкспертизаны лабораториясында продукталаны тергев айрокъда осал. Санэпидстанцияны къуллукъчулары оьтгерген тергевлерден ачыкъ болагъаны йимик, юрт хозяйство продукталаны сатагъан 90 адамдан 50-ни тергевлерден оьтген кагъызлары ёкъ. Шогъар да къарамайлы, олар, базарда ер де тутуп, юрт хозяйство продукталар сата. Сатагъан продукталарында буса нитратланы къадары белгиленген нормадан хыйлы артыкъ. Айрыча айтгъанда Бабаюрт районда Энгельсни атындагъы совхоздан гелген Гьажиев, Ленин районда «Паравул» совхоздан гелген Мирзабеков, Бабаюрт районда «Кировский» совхоздан гелген Къурбанов гёрсетилген нормалардан артыкъ нитратлары булангъы харбузну ва пастанны сата туруп къаршы болгъан. Шолай мисалланы дагъы да гелтирмеге бажарыла.

Яшавлукъда сув агьамиятлы ерни тута. Шогъар да къарамайлы, адамлар пайдаланагъан сувну нас болувуна хыйлы себеплер бар. Шо

1988-нчи йылда буса шолай гьал Цумада ва Лаваша районларда къаршы болду. Шолай гьалгъа да къарамайлы, республикада сув имаратларын къурувну ишлери аста юрюле, белгиленген планлар тийишли даражада толтурулмай.

Айлана якъны сакълавгъа байлавлу болуп. ДАССР-ни Министрлер Совети бир нече къарарлар къабул этген. Оланы арасында Каспий денгизни нас болувдан сакълавгъа байлавлу къарар да бар. Амма республиканы министерликлери ва ведомстволары шо къарарда белгиленген чараланы яшавгъа чыгъарывгъа тийишли даражада тергев бермей. Магьачкъала, Избербаш, Каспийск шагьарларда табиатны сакъламакъ учун белгиленген имаратланы къурулушу аста юрюле. Шону натижасында тазаланмагъан нас сувлар Каспий денгизге агъып тура.

Бары да бу масъалалар промышленностда ва юрт хозяйствода ишлейгенлени савлугъуна зарал гелтире. Тийишли шартлар болдурулмагъанлыгъындан Дербентдеги «Дагогни», тегишлейген станоклар чыгъарагъан завод-

Къужурлу кюйде оьтдю

Оьзге йылларда йимик, бу йыл да яшлар учунгъу китапланы жумалыгъы къурумлу кюйде оьтдю деп айтмагъа ярай. Шо жумалыкъны алгъа салынгъан талаплагъа жавап береген ёрукъда оьтгермек учун яшлар учунгъу республика китапхананы директору К. Султанова айрокъда бек къаст этгенин айрыча эсгерме тюше.

Жумалыкъны барышында яшлар Дагъыстанны белгили шаирлери ва язывчулары булан ёлукъдулар. Республикабызны юртларындагъы ва шагьарларындагъы китапханаларда яшлар учунгъу инг яхшы китапланы выставкалары ачылды ва шо выставкаларда кёп санавдагъы яш охувчулар ортакъчылыкъ этдилер.

Башлапгъы классларда охуйгъан яшлар учун военный-патриот темагъа Магьачкъалада утренник оьтгерилди. Шо утренникде игит пионерлени гьакъында терен маъналы лакъыр болду. «Яшлар ябушувда чыныгъа» деген темагъа гёре болгъан лакъыр совет халкъ фашизмден уьст гелгенли 45 йыл битегенликге багъышлангъан эди.

Яшлар учунгъу китапланы жумалыгъыны вакътисинде «Яшлар, дослукъну беклешдиригиз!», «Танг яхшы болсун, Ерни яшлары!» деген темалагъа гёре ачылгъан китап выставкалар гиччи ватандашланы бек хошуна гелди.

Жумалыкъны вакътисинде оьзбашына иш гёреген къурчакъ театры «Тюлкю ва хораз» деген рус ёмагъына гёре спектакль гёрсетгенин де эсгерме герекбиз. Шо спектаклдеги ролланы ойнагъан артистлер яшлар учунгъу республика китапхананы охувчулары эди.

Сонг да охувчу яшлар булан экология темалагъа гёре де лакъырлашывлар оьтгерилди. Каспий денгизни тюнегюню, бугюню ва тангаласы гьакъдагъы лакъыр охувчу яшланы бек хошуна гелди. Олар айланабыздагъы ана табиатны аявлап сакълама герекни ачыкъ кюйде англадылар.

Яшлар учунгъу китапланы жумалыгъы бизин республикабызны районларында ва шагьарларында къужурлу кюйде оьтгенлик оьсюп гелеген яш наслугъа бакъгъан якъдагъы тергев артгъанлыкъны ачыкъ аламаты болуп токътады.

Л. УДАЛОВА,
яшланы республика китапханасыны къуллукъчусу.

Исси сёзлер айтыла

Фарида Бамматкъазиева В. И. Ленинни атындагъы Дагъыстан пачалыкъ университетде ишлейгени йигирма йылгъа ювукъ бола. 1971-нчи йыл ол Хасавюртдан Магьачкъаладагъы университетге охума тюшмек учун геле. Шондан берли ону яшаву эсгерилген охув ожакъ булан тыгъыс кюйде байлавлу.

Фарида агьлюдеги яшланы уллусу болгъанлыкъ, яшлайын ол агьлюню гьар тюрлю ярлыкъларыны, намусларыны тюбюне гиргенлик, яшавгъа ону герти кюйде къарамагъы яшавну хадирин билмеге уьйретген. Фарида сегизинчи классны битдиргенде, учителлер ону школадан гетгенин сюймей болгъан. Шону себеби школаны учитель коллективи яхшы охуйгъан, охув ёлдашлары булан гьал гелишдирип болагъан, гьар-бир якъдан оьзгелеге уьлгю гёрсетеген къыз 10-нчу классны битдиргенче школада къалгъанны савлай учитель коллектив сюегенлик болгъан.

Фариданы ата-анасы оьзлени къызы юрт хозяйство техникумну битдиргенни сюе болгъанлар. Къызы шолай этме де эте. Техникумну битдире. Къысмат Фариданы Магьачкъалагъа гелтире. Ол бир башлап Дагъыстан пачалыкъ университетни юридический факультетинде секретарь-машинистка болуп ишлей. Сонг буса эсгерилген факультетни кафедрасыны лаборанты болуп чалыша. Фарида Бамматкъазиева эсгерилген кафедрада лаборант болуп ишлей туруп, дарс беривчю коллективни арасында уллу абур къазангъан. Ол оьзюне тапшурулгъан борчну гьар-бир якъдан мекенли кюйде кютмек учун бек къаст къыла. Ол факультетни яшавунда актив кюйде ортакъчылыкъ эте. Ф. Бамматкъазиева профбюрону охув-производство комиссиясына ёлбашчылыкъ этегенни де айрыча эсгерме тюше.

— Мен юридический факультетде заочно охуйгъанлар булан иш юрютемен. Бек къавшалма тюше. Тек оьзюнг этеген ишни гьакъ юрекден сюйюп кюте бусанг, къавшалгъанынг-талгъанынг гёзге гёрюнмей къала, — дей бизин булангъы лакъырлашывунда Фарида Бамматкъазиева.

Эсгерилген факультетни дарс беривчюлери бириндендбири алып дегенлей, Фариданы атына кёп-кёп исси сёзлер айта. Шо исси сёзлеге буса огъар нече де гьалал.

М. ЖАБРАЙЫЛОВА.

СУРАТДА: Ф. БАММАТКЪАЗИЕВА.

Гь. МАГЬАММАТОВ чыгъаргъан сурат.

Редактор
С. Н. ВАЛИЮЛЛАЕВ.

ТВ

СОНГУГЮН, 7 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

6.30 120 минут. 8.35 Бизин бав. 9.05 «Къодукъ насип излеген кюй», «Улакъ» деген мультфильмлер. 9.20 «Мен полюсгъа ерли етишермен» деген телевизионный документли фильм. (Владимосток. 9.50 Уьстюв... букъа». 20.15 Коллаж. (Реклама. Информация. Билдирив). 20.20 РСФСР-ни тентр чалышывчуларыны союзуну фондуна зувап концертни давам этилиню.

ГЕЧЕГИ СЕАНС

23.15 «Вальс, вальс, вальс...» Киноконцерт. 23.50 «Сюювню анатомиясы». Чебер фильм. (Польша). Биринчилей гёрсетиле.

КЪАТТЫГЮН, 8 АПРЕЛЬ

...гъышыгъыз, артист». Любовь ва Виктор Анисимовлар. 13.40 «Биз яшайгъан дюнья». Режиссёр Л. Кристни фильмлери. «Лейтенант Шмидт», «Ахшамгъы поездге бир билет». 14.15 Йырны эсинде сакъла. Уллулар ва яшлар учун. 14.30 «Совет Россия» деген гёрсетив канал. 17.00 Планета. Халкъара программа. 18.00 «ТФ-ни студиясы». Гёрсетив канал. 1-нчи бёлюгю. ...ёлугъув. 19.55 Телевизоргъа къарайгъанланы тилевлерине гёре. «Елкенни тюбюндеги ажжал». Телевизионный чебер фильм. 1-нчи сериясы. Рижск киностудия. 21.00 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 21.30 Коллаж. (Реклама. Информация. Билдирив) 11.35 Агьамиятлы баянлыкъ. 21.45 Адабият-чебер программа. «Сёз». 23.45 Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу.

Арт вакътилерде илмуну ва техниканы оьсювю булан табиатгъа этилинеген зарал артгъан. Шо саялы да табиатны сакълавну масъалалары биринчи ерге чыгъып токътай. Мунда айлана якъны сакълавгъа байлавлу ООН-ну гьаракаты булан 1972-нчи йыл Стокгольм шагьарда оьтгерилген конференция агьамиятлы ер тута. Шондан берли айлана якъны сакълав ООН-ну хас ёлу болуп токътагъан. Дюньяны кёбюсю уьлкелеринде табиатны сакълавгъа байлавлу къарарлар къабул этилинген, шо тармакъгъа къарайгъан хас къурумлар къурулгъан.

Айлана якъны сакълавну масъалалары КПСС-ни XXVII съездини къарарларында генг якълав тапгъан. Шонда совет пачалыкъны социальный ва экономика борчларында савлукъ сакълавну масъалалары белгили ер тутгъан. Шо пачалыкъ планларда эсгерилеген кюйде, 1986 — 1990-нчы йыллагъа ва 2000-нчи йылгъа ерли белгиленген чараларда табиатны сакълавну ишин яхшылашдырывда Балтыкъ, Къара, Азов, Каспий денгизлерде оьтгерилме герекли комплекс чаралар гёз алгъа тутулгъан. Шолай оьзге тюрлю тармакъларда да кёп ишлер белгиленген.

Табиатны гьалын сакълавда топуракъгъа айрыча тергев берилмеге тарыкъ. Топуракъны васланывы адамланы савлугъуна айрыча зарал гелтире. Арт вакътилерде химия алатланы пайдаландырывну генглешивюню натижасында айлана якъгъа кёп санавда зараллы чёп ташлана. Нечатайдырмакъ учун ишлер юрюлмей. Алагъожа ташыйгъан машинлени жувмакъ, химия алатлар булан тазаламакъ учун шартлар яратылмагъан. Алагъожалар ташланагъан ерлеге адамланы гьайванлары да къатнай. Шо зараллы чёпню айлана якъгъа яйылывуна себеп бола. Ерли Советлени исполкомлары, министерликлер ва ведомстволар буса промышленный предприятиелерден чыкъгъан зараллы алагъожаланы басдырывну гьайын этмей.

Бизин республикада пестицидлер ва нитратлар булангъы гьал да яхшы тюгюл. Юрт хозяйствода шоланы къоллав баргъан сайын генглешип бара. Айрыча айтгъанда республикада адамланы савлугъуна зараллы пестицидлени 17 тюрлюсю къоллана.

Дагъыстанны лабораторияларында оьтгерилген ахтарывлар гёрсетеген кюйде, ашамлыкъ продукталардагъы пестицидлени къадары гёрсетилген нормалардан эсе хыйлы артыкъ. Шогъар да къарамайлы, республиканы хозяйстволарында химия дарманланы къоллав баргъан сайын генглеше.

Химикатланы сакълав да тийишли даражада тюгюл. Республикада агъулу дарманлар сакъланагъан 216 склад талаплагъа жавап бермейген биналарда ерлешген. Хасавюртда, Манасда, Буйнакскиде ва шолай оьзге юртларда ерлешген агъулу дарманлар сакъланагъан уллу складлар сама санитар талаплагъа жавап бермей.

Юрт хозяйство продукталаны сатывгъа чыгъаргъынчалары ёкъ. Шогъар да къарамайлы, олар, базарда ер де тутуп, юрт хозяйство продукталар сата. Сатагъан продукталарында буса нитратланы къадары белгиленген нормадан хыйлы артыкъ. Айрыча айтгъанда Бабаюрт районда Энгельсни атындагъы совхоздан гелген Гьажиев, Ленин районда «Паравул» совхоздан гелген Мирзабеков, Бабаюрт районда «Кировский» совхоздан гелген Къурбанов гёрсетилген нормалардан артыкъ нитратлары булангъы харбузну ва пастанны сата туруп къаршы болгъан. Шолай мисалланы дагъы да гелтирмеге бажарыла.

Яшавлукъда сув агьамиятлы ерни тута. Шогъар да къарамайлы, адамлар пайдаланагъан сувну нас болувуна хыйлы себеплер бар. Шону натижасында гьар тюрлю югъагъан аврувлар да яйыла. Савлукъ сакълавну Бютюнсоюз къурумуну маълуматларына гёре гьар йыл нас сувлардан таба яйылып беш миллионгъа ювукъ адам авруй.

Бизин Дагъыстанда адамланы таза сув булан таъмин этивню масъаласы да тийишли даражада тюгюл. Республикада гьалиге ерли пайдаландырылагъан сув гелеген 921 ер тийишли даражада онгарылмагъан. Шоланы 48 проценти талаплагъа жавап бермей. Сувланы йылдан-йылгъа гьар тюрлю микроблар булан зараллыныву арта. Ахти, Лаваша, Ногъай районларда сувланы тазалыгъына айрокъда осал тергев бакъдырыла. 1987-нчи йылда Буйнакск шагьарда, сувдан югъуп, кёп санавда адамлар авруду.

къарарлар къабул этген. Оланы арасында Каспий денгизни нас болувдан сакълавгъа байлавлу къарар да бар. Амма республиканы министерликлери ва ведомстволары шо къарарда белгиленген чараланы яшавгъа чыгъарывгъа тийишли даражада тергев бермей. Магьачкъала, Избербаш, Каспийск шагьарларда табиатны сакъламакъ учун белгиленген имаратланы къурулушу аста юрюле. Шону натижасында тазаланмагъан нас сувлар Каспий денгизге агъып тура.

Бары да бу масъалалар промышленностда ва юрт хозяйствода ишлейгенлени савлугъуна зарал гелтире. Тийишли шартлар болдурулмагъанлыгъындан Дербентдеги «Дагогни», тегишлейген станоклар чыгъарагъан заводларда, «Дагюн» фабрикде, Магьачкъаладагъы М. Гьажиевни атындагъы заводда ва III Интернационалны атындагъы фабрикде, Буйнакскидеги аякъ гийимлер этеген фабрикде авруйгъанланы санаву кёп.

Адамлар табиатны сакълавну ишин яхшылашдырмакъ, ону гёзеллигин ва пайдасын болдурмакъ, байлыгъын артдырмакъ учун бары да затны этмеге герек. Шо гьар адамдан гьасил бола. Бизин дюньябыз, бизин уьюбюз гьисаплана. Гьар ким буса оьз уьюн сакъламагъа герек. Биз барыбыз да, айлана якъны тазалыгъы бизин савлугъубуз экенни эсде сакъламагъа герекбиз.

И. ИБРАГЬИМОВ,
ДАССР-ни савлукъ сакълав министри.

Фарида Бамматкъазиева В. И. Ленинни атындагъы Дагъыстан пачалыкъ университетде ишлейгени йигирма йылгъа ювукъ бола. 1971-нчи йыл ол Хасавюртдан Магьачкъаладагъы университетге охума тюшмек учун геле. Шондан берли ону яшаву эсгерилген охув ожакъ булан тыгъыс кюйде байлавлу.

Фарида агьлюдеги яшланы уллусу болгъанлыкъ, яшлайын ол агьлюню гьар тюрлю дирэ. Къысмат Фариданы Магьачкъалагъа гелтире. Ол бир башлап Дагъыстан пачалыкъ университетни юридический факультетинде секретарь-машинистка болуп ишлей. Сонг буса эсгерилген факультетни кафедрасыны лаборанты болуп чалыша. Фарида Бамматкъазиева эсгерилген кафедрада лаборант болуп ишлей туруп, дарс беривчю коллективини арасында уллу ... дарс беривчюлери бирикдени бири алып дегенлей, Фариданы атына кёп-кёп исси сёзлер айта. Шо исси сёзлеге буса огъар нече де гьалал.

М. ЖАБРАЙЫЛОВА.

СУРАТДА: Ф. БАММАТКЪАЗИЕВА.

Гь. МАГЬАММАТОВ чыгъаргъан сурат.

Редактор
С. Н. ВАЛИЮЛЛАЕВ.

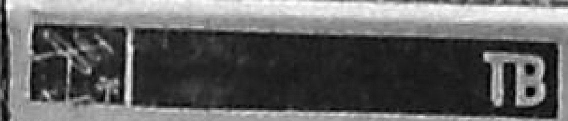

ТВ

СОНГУГЮН, 7 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

6.30 120 минут. 8.35 Бизин бав. 9.05 «Къодукъ насып излеген кюй», «Улакъ» деген мультфильмлер. 9.20 «Мен полюсгъа ерли етишермен» деген телевизионный документли фильм. (Владивосток. 9.50 Уьстюн гелгенлер». 10.50 Поэзияны минутлары. 10.55 Адамны институту. 11.55 Уьстюнлюкню 45 йыллыгъына. Беш сериялы телевизионный чебер фильм. «Оьлюмню архиви». 3-нчю сериясы. (ГДР). 13.25 Коммерция билдирив. 14.05 «Бизин къайгъыларыбызны герюгюз...» Горький областны гиччи юртларында яшайгъанланы гьакъында. «Экран». 14.55 «Спектр». 15.25 Гьайвакланы дюньясындан. 16.25 Политика лакъырлашывлар. «Гьал». 17.15 «Энемжая» деген VIII халкъара фестивалыны телевизионный программасы Афгъанистанны макъамлары. 18.00 Халкъара программа. 18.45 Режиссёр Г. Козинцевни фильмлери. «Король Лир» 1-нчи ва 2-нчи сериялары. «Ленфильм». 21.00 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 21.30 «Телескоп». 21.50 «Кюлкюню айланасында». Языввчу-сатирик О. Альтовну бенефиси. 23.45 Гюнню сеси. 23.30 «Къайда-къайда-къайда? яда провинциал комедия. И. Корнелюк ва И. Броневицкая юрюте.

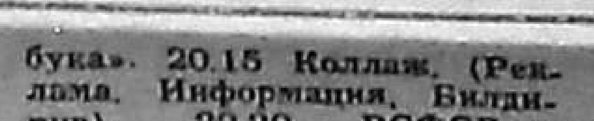

II ПРОГРАММА

8.00 Эртенги гимнастика. 8.15 «Хатири къалыв». Чебер фильм. «Мосфильм». 9.40 «Вайгач». Телевизионный документли фильм. (Архангельск). 10.30 Бары да халкъ учунгъу педагогика. 11.30 Баскетболдан США-ны чемпионаты. 12.30 Телемарафон. РСФСР-ни театр къуллукъчуларыны союзуну фондуна зувап концерт. 14.30 «Совет Россия» деген гёрсетив канал. 17.00 Прогресс. Информация. Реклама. 17.30 РСФСР-ни театр чалышывчуларыны союзуну фондуна зувап концертни давам этиливю. 18.30 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 19.00 РСФСР-ни театр чалышывчуларыны союзуну фондуна зувап концертни давам этиливю. 20.00 «Гечегиз яхшы болсун, гиччипавлар!» «Азбука». 20.15 Коллаж. (Реклама. Информация. Билдирив). 20.20 РСФСР-ни театр чалышывчуларыны союзуну фондуна зувап концертни давам этиливю.

ГЕЧЕГИ СЕАНС

23.15 «Вальс, вальс, вальс...» Киноконцерт. 23.50 «Сюювню анатомиясы». Чебер фильм. (Польша). Биринчилей гёрсетиле.

КЪАТТЫГЮН, 8 АПРЕЛЬ
САВЛУКЪНУ БЮТЮНДЮНЬЯ ГЮНЮ
I ПРОГРАММА

8.00 Бары да халкъ учунгъу спорт. 8.15 Ритмикалы гимнастика. 8.45 «Спортлотону» тиражы. 9.00 «Эртен тез». Яшлар учунгъу берилиш. 10.00 Ватанына къуллукъ этивде. 11.00 Эртенги шатлыкъ программа. 11.30 Сапарчыланы клубу. 12.30 Уьстюнлюкню 45 йыллыгъына. Беш сериялы телевизионный чебер фильм. «Оьлюмню архиви». 4-нчю сериясы. 14.15 Савлукъ. 15.00 Бугюн — давгьава оборона асгерлерини Гюню. 15.15 Музыкалы киоск. 15.45 Юртлуланы ишлери. Панорама. 17.00 Яшлар учунгъу информация-публицистика программа. 18.30 «Ер — бизин ортакъ уьюбюз» деген сурат конкурс. 18.35 Ж. Сарман. «Мамуре». СССР Союзуну Пачалыкъ гиччи театрыны фильм-спектакли. Баш рольда СССР-ни халкъ артисткасы Е. Н. Гоголева ойнай. 21.00 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 21.30 Къаттыгюнгю къылыкъ насигьатлар. 21.45 Футболну гёзден гечирив. 21.15 «Сигьрулу рус гжель». 23.05 «Балет, балет, балет...»

II ПРОГРАММА

8.00 Зарядкагъа тизилигиз. 8.15 Москва округну ПВО-суну йырлар ва биивлер ансамблини концерти. 9.00 «Ватанны кёгюн якълай туруп» деген документли фильм. (Оборона министерлиги). 9.10 «Шартял». Марий АССР-ни тав ерлерде яшайгъанланы фольклор коллективини чыгъышы. 9.40 «Тизив эр». Чебер фильм. «Мосфильм». 11.10 Союз республикаланы кинопублицистикасы. «Мени касбум — учитель» деген телевизионный документли фильм. (Душанбе). 11.30 Сапарчыланы клубу. 12.30 Ат чапдырыв спорт. «Ливерпуллу Стипль-Чез». Англиядан берилиш. 13.00 Мультфильм. (Экран). 13.20 «Сизин чыгъышыгъыз, артист». Любовь ва Виктор Анисимовлар. 13.40 «Биз яшайгъан дюнья». Режиссёр Л. Кристни фильмлери. «Лейтенант Шмидт». «Ахшамгъы поездге бир билет». 14.15 Йырны эсингде сакъла. Уллулар ва яшлар учун. 14.30 «Совет Россия» деген гёрсетив канал. 17.00 Планета. Халкъара программа. 18.00 «ТФ-ни студиясы». Гёрсетив канал. 1-нчи бёлюгю. Берилишни М. Козаков юрюте. «Тёгюлген япыракълар» деген документли фильм. («Экран»). 20.00 «Гечегиз яхшы болсун, гиччипавлар!» «Портда» деген мультфильм. 20.15 «ТФ-ны студиясы». Гёрсетив канал. 2-нчи бёлюгю. «Доктор Барток ва оьлюм». Мультфильм. («Экран»). 21.00 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 21.30 Гёрсетив канал. «ТФ-ни студиясы». 3-нчю бёлюгю. «Магъа 54 йыл болгъанда». Телевизионный чебер фильм. «Экран».

ИТНИГЮН, 9 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

6.30 120 минут. 8.30 Мультфильмлер: «Инп гесек ва мишик бала» («Киевнаучфильм»), «Сюймемес» («Экран»), «Сюймеймен ва этмеймен» (Волгоград). 9.00 Футболну гёзден гечирив. 9.30 «Сигьрулу рус гжель». 10.10 «Балет, балет...» 11.20 СССР-ни халкъ артисткасы Е. Н. Гоголева совет ва рус авторланы шиърулардын ва прозасын охуй. 11.00 «Мен полюсгъа етермен». Телевизионный документли фильм. 12.30 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 15.30 Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 15.45 Яшлар учунгъу фильм. Горькийни атындагъы киностудия. 13.55 «СССР — Индия: байрам ва гьар гюню» деген документли фильмни премьерасы (ЦСДФ). 17.05 В. А. Моцарт. Оркестр булангъы фортепиано учунгъу концерт. 17.30 Уьстюнлюкню 45 йыллыгъына. «Рагьмулукъну солдатлары». Документли фильм. 17.55 Концерт. Ревуцкийни атындагъы Украинаны Пачалыкъ эргишн капелласыны яшланы ва оьрюм яшланы хору. 18.15 «Дагъыстан» деген программа. 18.30 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 19.00 «Совет Россия» газетни баш редактору В. Чикин булан ёлугъув. 19.55 Телевизоргъа къарайгъанланы тилеклерине гёре. «Елкенни тюбюндеги ажжал». Телевизионный чебер фильм. 1-нчи сериясы. Ригжск киностудия. 21.00 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 21.30 Коллаж. (Реклама. Информация. Билдирив) 11.35 Агьамиятлы баянлыкъ. 21.45 Адабият-чебер программа. «Сёз». 23.45 Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу.

II ПРОГРАММА

8.00 Эртенги гимнастика. 8.15 Охув программа. «Салгъан чыгъар къазандан». Илму-англатыв фильм. 8.35 9.35 География. 8-нчи класс. «СССР-ни денгизлери». 9.05 Итальян тил. 10.05 Мамам, папам ва мен. 10.05. 11.35 Биология. 7-нчи класс. 11.05 Рус тил. 12.05 «Барыгъызгъа да салам». Телевизионный чебер фильм. 1-нчи сериясы. «Грузия-фильм». 13.25 Къыйынлы оьрюм яшланы масъалалары гьакъында телевизионный документли фильм. (Алма-Ата). 13.55 И. Брамс. Жыкъы ва фортепиано учунгъу 2 номерли соната. 14.15 Такрарламагъан телефильм. «Сосновкадагъы премьера». А. Довженкону атындагъы киностудия. 15.30 «Виктория» деген чебер фильм. 16.50 Мультфильмлени программасы. 17.30 Яшлар учун (немец тилдеги дарс булан бирге). 18.30 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 19.00 СССР-ни Оьр Советини сессиясында. Перерывинде — (20.00) «Гечегиз яхшы болсун, гиччипавлар!». «Темиркъазыкъ ёмакъ». Мультфильм.

РАДИО

СОНГУГЮН, 7 АПРЕЛЬ

7.15 Тангчолпан. 17.00 Янгы хабарлар. 17.15 — 18.00 «Акъ халат гийген адамлар». Савлукъну Бютюндюнья гюнюне багъышлангъан концерт-берилиш.

КЪАТТЫГЮН, 8 АПРЕЛЬ

11.30 «Дагъыстанны пионерни». 17.00 — 18.00 Ял алыв концерт.

ИТНИГЮН, 9 АПРЕЛЬ

7.15 «Танг яхшы болсун». Концерт. 17.00 Янгы хабарлар. 17.20 Уьстюнлюкню 45 йыллыгъына. «Дагъыстанлылар — Берлин ябушувну ортакъчылары». Лакъырлашыв. 17.35 — 18.00 Нгитликни гьакъындагъы йырлар.

ОХУВЧУЛАР БУЛАН ЁЛУГЪУВ

Бугюнлерде Дагъыстан пачалыкъ университетни дагъыстан филология факультетинде къумукъ группаларда охуйгъан студентлени «Ленин ёлу» газетни ва Дагъыстан радиону къумукъ редакциясыны яш журналистлери булан ёлугъуву болду. Ёлугъувда «Ленин ёлу» газетден Яраш Бийдуллаев, Рашит Гьарунов, Алав Алиев, Далгьат Алкъылычев, къумукъ радиодан Юсуп Алиев, Солтанбек Солтанбеков, университетни дарс беривчюлеринден филология илмуланы кандидатлары Салав Алиев ва Нураммат Оьлмесов ортакъчылыкъ этдилер. Яшлар учун чыгъагъан «Къарчыгъа» журналны адабият къуллукъчусу, шаир къатын Шейит-Ханым Алишева да ёлугъувгъа чакъырылгъан эди.

Дагъыстан адабиятны ва халкъ авуз яратывчулугъуну кафедрасыны доценти С. Алиев ёлугъувну ача туруп, редакциялардан гелген журналистлер булан студентлени таныш этди. Ол ёлугъувну аслу мурадыны гьакъында къысгъаракъ айтгъан сонг, «Ленин ёлу» газетни бёлюгюню заведующийи Д. Алкъылычевге сёз берди.

Алкъылычев оьзюню сёйлевюнде янгыртып къурувну, аянлыкъны ва демократияны девюрюнде «Ленин ёлу» газетне йимик масъалаланы гётерегенни, охувчулар булангъы аралыгъын нечик беклешдирмеге къарайгъанны, шо ёрукъда газетни къуллукъчулары нечик чалышагъанны гьакъында эсгерди.

Ёлугъувда сёйлегенлерден студентлер Гьава Къазанатова, Исбаният Дагьирова, Майя Исагьажиева, Гюляйбат Зугьумова, Магьамматнаби Мусалаев «Ленин ёлу» газетде чыгъагъан макъалалагъа, газетни тилине, гётерилеген масъалалагъа гёре оьзлени пикруларын, ойларын айтдылар. Олар оьзлени сёйлевлеринде яшоьрюмлеге ва студентлени яшавуна, къумукъ юртланы тарихине ва социальный масъалаларына, шолай да Къумукъ тюзню экология масъалаларына багъышлангъан макъалалар «Ленин ёлу» газетни бетлеринде сийрек чыгъагъанны эсгерди.

Журналистлер студентлер берген кёп-кёп соравлагъа тындырыкълы кюйде жаваплар къайтарды. Ёлугъув ачыкъ лакъырны къайдасында оьтдю.

Ж. ЗАКАВОВ.

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:
367007, Магьачкъала, Комсомол проспекти, 61.

ТЕЛЕФОН НОМЕРЛЕРИ: редакторну заместителине — 7-24-96, жаваплы секретаргъа ва партия бёлюгюне — 7-28-76, юрт хозяйство бёлюгюне — 7-23-72, кагъызлар ва информация бёлюгюне — 7-28-85, культура ва промышленность бёлюклерине — 7-22-01, издательствогъа — 7-51-92, бухгалтериягъа — 7-30-94.

Газета отпечатана офсетным способом в типографии издательства Дагестанского обкома КПСС. (Комсомольский проспект, 61).